

USTAWA

z dnia

o zmianie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1568 z późn. zm.) oraz innych ustaw

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1568 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 87² uchyla się § 2;

2) w art. 125 uchyla się § 2¹;

3) w art. 125¹:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi i nie jest możliwe wniesienie pisma procesowego za pośrednictwem innego systemu teleinformatycznego, pismo procesowe wnosi się wyłącznie za pośrednictwem portalu informacyjnego.”;

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy, Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej lub prokurator wnosi wyłącznie w sposób wskazany w § 1:

1) apelację, zażalenie lub skargę na orzeczenie referendarza sądowego;

2) pisma procesowe w toku postępowań wywołanych wniesieniem apelacji, zażalenia lub skargi na orzeczenie referendarza sądowego;

3) inne pisma procesowe, z wyłączeniem pism wszczynających postępowanie przed sądem, pism przygotowawczych, wniosków o przeprowadzenie dowodu, sprzeciwu oraz zarzutów.”;

c) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„Art. 125¹ § 3. Przepisu § 1 nie stosuje się do pism procesowych kierowanych do Sądu Najwyższego.”;

4) w art. 125²:

a) uchyla się § 1;

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W przypadku gdy w dniu, w którym upływa termin do wniesienia pisma procesowego, wniesienie pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie jest możliwe z powodu braku dostępności tego systemu, pismo wnosi się najpóźniej w następnym dniu po dniu, w którym przywrócono dostępność systemu. W piśmie

procesowym należy uprawdopodobnić okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym.”;

c) po § 2 dodaje się § 2¹ w brzmieniu:

„§ 2¹. W przypadku, w którym wniesienie pisma procesowego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie jest możliwe z powodu braku dostępności tego systemu, pismo procesowe niezbędne do dokonania naglącej czynności procesowej wnosi się z pominięciem systemu. W piśmie procesowym należy uprawdopodobnić okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym.”;

d) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przewodniczący zwraca pismo procesowe albo sąd odrzuca środek zaskarżenia w wypadku braku uprawdopodobnienia okoliczności określonych w § 2 zdanie drugie.”;

e) po § 3 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób informowania o braku dostępności systemu teleinformatycznego, mając na względzie konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania oraz ochronę praw osób wnoszących pisma.”;

5) w art. 125³ uchyla się § 1;

6) art. 125⁴ otrzymuje brzmienie:

„Art. 125⁴. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, treść dokumentu w postaci elektronicznej potwierdzającego wniesienie pisma procesowego do sądu, sposób wnoszenia do sądu pism procesowych i ich załączników za pośrednictwem portalu informacyjnego oraz ich elektroniczną postać, w tym wymagania dotyczące dokumentów składanych w postaci elektronicznej, jak również sposób poświadczania dokumentów w portalu informacyjnym, mając na względzie skuteczność ich wnoszenia oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także ochronę praw osób wnoszących pisma procesowe.”;

7) w art. 128:

a) po § 2 dodaje się § 2¹ w brzmieniu:

„§ 2¹. Jeżeli ze względu na jego właściwości dołączenie załącznika do pisma procesowego wnoszonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie jest możliwe, załącznik wnosi się z pominięciem systemu teleinformatycznego w terminie 3 dni roboczych od dnia wniesienia pisma, uprawdopodobniając tę okoliczność. W przeciwnym razie przewodniczący zwraca pismo wraz z załącznikiem.”;

b) po § 4 dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, wymagania dotyczące załączników składanych w postaci elektronicznej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, mając na względzie skuteczność ich wnoszenia oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także ochronę praw osób wnoszących pisma.”;

- 8) w art. 130 po § 5 dodaje się § 5¹ i § 5² w brzmieniu:

„§ 5¹. Jeżeli przepis szczególny przewiduje, że pismo procesowe może być wniesione wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego i nie zachodzi okoliczność, o której mowa w art. 125² § 2¹ i w art. 505³¹ § 1¹, pismo procesowe wniesione w inny sposób podlega zwrotowi bez wzywania do uzupełnienia braków.

§ 5². Jeżeli przepis szczególny przewiduje, że pismo procesowe nie może być wniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pismo procesowe wniesione w ten sposób podlega zwrotowi bez wzywania do uzupełnienia braków.”;

- 9) w art. 130 uchyla się § 6–8;

- 10) w art. 131^{1a} § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie niemożności doręczenia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego sąd doręcza adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu, prokuratorowi, organowi emerytalnemu określone przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, komornikowi sądowemu, stałemu mediatorowi, osobie prawnej, państwowej jednostce organizacyjnej, przedsiębiorcy, osobie reprezentującej podmiot wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, likwidatorowi, prokurentowi, członkowi organu lub osobie uprawnionej do powołania zarządu, a także stronie, która dokonała wyboru takiego sposobu doręczenia, pisma sądowe oraz odpisy pism procesowych lub innych dokumentów nie pochodzących od sądu, którymi sąd dysponuje w postaci elektronicznej, wyłącznie przez umieszczenie ich treści w portalu informacyjnym w sposób umożliwiający uzyskanie przez odbiorcę dokumentu potwierdzającego doręczenie. Nie dotyczy to pism sądowych, które podlegają doręczeniu wraz z odpisami pism procesowych stron lub innymi dokumentami nie pochodzącymi od sądu, chyba że sąd dysponuje nimi w postaci elektronicznej.”;

- 11) w art. 151:

- a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Posiedzenie jawne może zostać przeprowadzone przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość, jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie wzgląd na charakter czynności, które mają być dokonane na posiedzeniu, a

udział zdalny w posiedzeniu zagwarantuje pełną ochronę praw procesowych stron i prawidłowy tok postępowania. W takim przypadku na sali sądowej przebywają sąd i protokolant, a pozostałe osoby uczestniczące w posiedzeniu nie muszą przebywać w budynku sądu prowadzącego postępowanie. Zapis obrazu i dźwięku z czynności procesowych odbywających się na sali sądowej przekazuje się do miejsca przebywania tych uczestników posiedzenia, którzy zgłosili zamiar zdalnego udziału w posiedzeniu sądu, oraz z miejsca przebywania tych uczestników posiedzenia do budynku sądu prowadzącego postępowanie.”;

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość z urzędu lub na wniosek osoby, która ma uczestniczyć w posiedzeniu i wskazała adres poczty elektronicznej. O treści zarządzeń, o których mowa w zdaniach poprzedzających, w tym zmierzających do przeprowadzenia dowodu w sposób zdalny, o odmowie uwzględnienia wniosku lub zmianie zarządzeń w tym przedmiocie informuje się w sposób przewidziany w art. 149¹.”;

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przewodniczący może zarządzić, że osoba pozbawiona wolności będzie uczestniczyć w czynnościach procesowych wyłącznie zdalnie. W takim przypadku w miejscu przebywania tej osoby biorą udział przedstawiciel administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego oraz tłumacz, jeżeli został powołany. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio do osób objętych postępowaniem terapeutycznym na podstawie odrębnych przepisów.”;

d) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Wzywając na posiedzenie, informuje się jego uczestników o możliwości stawiennictwa na sali sądowej lub zgłoszenia zamiaru zdalnego udziału w posiedzeniu, a także poucza się, że zamiar ten należy zgłosić najpóźniej na 3 dni robocze przed wyznaczonym terminem posiedzenia oraz że do skutecznego zgłoszenia wystarcza zachowanie formy określonej w art. 226¹ pkt 2 lit. b, przy jednoczesnym wskazaniu adresu poczty elektronicznej. W takim przypadku informuje się także co najmniej na 24 godziny przed terminem posiedzenia o treści § 8, adresie strony internetowej zawierającej obwieszczenie, o którym mowa w § 9, oraz o sposobie przyłączenia się zdalnie. Obowiązek zgłoszenia zamiaru zdalnego udziału w posiedzeniu nie dotyczy osoby pozbawionej wolności. Powyższe stosuje się odpowiednio do uczestników zgłaszających

swój udział w posiedzeniu w charakterze publiczności lub osób zaufania. O odmowie uwzględnienia wniosku informuje się w sposób przewidziany w art. 149¹.”;

e) po § 5 dodaje się § 5¹ w brzmieniu:

„§ 5¹. Przewodniczący może zarządzić, że określona osoba weźmie udział zdalnie w posiedzeniu poza budynkiem sądu prowadzącego postępowanie, jeżeli będzie przebywać w budynku innego sądu.”;

f) uchyla się § 6;

g) § 8 otrzymuje brzmienie:

„§ 8. Osoba biorąca udział w posiedzeniu zdalnie przebywająca poza budynkiem sądu jest zobowiązana poinformować sąd o miejscu, w którym przebywa, oraz dołożyć wszelkich starań, aby warunki w miejscu jej pobytu licowały z powagą sądu i nie stanowiły przeszkody do dokonania czynności procesowych z jej udziałem. W razie odmowy podania wskazanej informacji lub jeżeli zachowanie tej osoby budzi uzasadnione wątpliwości co do prawidłowego przebiegu czynności dokonanych zdalnie z jej udziałem, sąd może wezwać tę osobę do osobistego stawiennictwa na sali sądowej.”;

12) w art. 154 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Podczas posiedzenia odbywającego się przy drzwiach zamkniętych mogą być obecni na sali: strony, interwenienci uboczni, ich przedstawiciele ustawowi i pełnomocnicy, prokurator oraz osoby zaufania po dwie z każdej strony. Przepisów o udziale zdalnym nie stosuje się, chyba że wszyscy uczestnicy czynności przebywają w budynkach sądów.”;

13) w art. 157 dodaje się § 1² w brzmieniu:

„§ 1². Jeżeli względy techniczne na to pozwalają, protokół jest sporządzany pod nadzorem przewodniczącego bez udziału protokolanta.”;

14) w art. 158 dodaje się § 3¹ w brzmieniu:

„§ 3¹. Protokół sporządzony zgodnie z art. 157 § 1² podpisuje przewodniczący.”;

15) w art. 183¹³ § 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W razie skierowania przez sąd stron do mediacji mediator składa protokół oraz ugodę, o ile została zawarta, w sądzie rozpoznającym sprawę. Protokół i ugodę, o których mowa w art. 183¹² § 2², mediator może złożyć za pośrednictwem portalu informacyjnego.”;

16) w art. 235:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli charakter dowodu się temu nie sprzeciwia, sąd orzekający może postanowić, że jego przeprowadzenie nastąpi zdalnie.”;

b) uchyla się § 3;

17) art. 235¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 235¹. We wniosku o przeprowadzenie dowodu strona jest obowiązana oznaczyć dowód w sposób umożliwiający przeprowadzenie go oraz wyszczególnić fakty, które mają zostać wykazane tym dowodem. We wniosku można także wskazać, czy strona domaga się przeprowadzenia dowodu zdalnie.”;

18) art. 263¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 263¹. Sąd odstąpi od przesłuchania świadka zdalnie, jeżeli ze względu na zachowanie świadka lub inne okoliczności poweźmie wątpliwość co do swobody bądź samodzielności zeznań świadka. W takim przypadku sąd wzywa świadka do stawienia na sali sądowej.”;

19) w art. 284 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Sąd zarządza przeprowadzenie czynności z udziałem biegłego na sali sądowej na uzasadniony wniosek strony albo w przypadku, gdy wiarygodność opinii przedstawianej zdalnie budzi wątpliwości.”;

20) w art. 324 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. W postępowaniu wszczętym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wyrok może być utrwalony w systemie teleinformatycznym i opatrzony kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Dotyczy to również spraw, w których pisma są wnoszone za pośrednictwem portalu informacyjnego.”;

21) art. 373 otrzymuje brzmienie:

„Sąd drugiej instancji odrzuca apelację spóźnioną, nieopłaconą, złożoną z pominięciem systemu teleinformatycznego, jeżeli przepis szczególny przewiduje, że może być wniesiona wyłącznie za pośrednictwem tego systemu i nie zachodzi okoliczność, o której mowa w art. 505³¹ § 1¹, złożoną za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w sytuacji, gdy przepis szczególny nie przewiduje takiej możliwości, lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.”;

22) art. 427 otrzymuje brzmienie:

„Art. 427. Posiedzenia odbywają się przy drzwiach zamkniętych, chyba że obie strony żądają publicznego rozpoznania sprawy, a sąd uzna, że jawność nie zagraża moralności. Odbycie posiedzenia przy drzwiach zamkniętych nie stoi na przeszkodzie

przeprowadzeniu dowodu zdalnie, jeżeli w istotny sposób przyspieszy to rozpoznanie sprawy lub przyczyni się znacznie do zaoszczędzenia kosztów.”;

23) dodaje się art. 438¹ w brzmieniu:

„Art. 438¹. Przepisu art. 154 § 1 zdanie drugie nie stosuje się. Przewodniczący odstępuje od przeprowadzenia posiedzenia zdalnie, jeżeli poweźmie wątpliwość, czy w posiedzeniu odbywającym się przy drzwiach zamkniętych nie uczestniczą osoby nieuprawnione lub strona sprzeciwia się rozpoznaniu sprawy zdalnie.”;

24) w art. 458¹ § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach gospodarczych podlegających rozpoznaniu w procesie. Nie dotyczy to spraw, w których jedną ze stron jest konsument.”;

25) w art. 458¹ po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Jeżeli nie jest możliwe wniesienie pisma za pośrednictwem innego systemu teleinformatycznego, pismo procesowe wnosi się wyłącznie za pośrednictwem portalu informacyjnego.”;

26) w art. 458² § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) określone w pkt 1, chyba że którakolwiek ze stron zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej przed dniem doręczenia zawiadomienia, o którym mowa w art. 458⁴ § 5;”;

27) w art. 458⁴ po § 4 dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Przed pierwszym doręczeniem w sprawie pozwanego zawiadamia się, że doręczenie zostanie dokonane zgodnie z art. 131^{1a}, pouczając o treści art. 131^{1a} oraz art. 458¹ § 1. Zawiadomienia doręcza się zgodnie z art. 133 § 2–3.”;

28) art. 458⁶ otrzymuje brzmienie:

„Art. 458⁶ § 1. Na wniosek strony, która nie jest przedsiębiorcą lub jest przedsiębiorcą będącym osobą fizyczną, sąd rozpoznaje sprawę z pominięciem przepisów niniejszego działu, z wyłączeniem art. 458¹ § 1¹.

§ 2. Wniosek, o którym mowa w § 1, strona może złożyć w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej-pouczeń, o których mowa w art. 458⁴ § 1, a jeżeli doręczenie pouczeń nie było wymagane – w pozwie albo pierwszym piśmie procesowym pozwanego.”;

29) uchyla się art. 458⁷;

30) dodaje się art. 479^{90a} w brzmieniu:

„Jeżeli nie jest możliwe wniesienie pisma za pośrednictwem innego systemu teleinformatycznego, pismo procesowe wnosi się wyłącznie za pośrednictwem portalu informacyjnego. Art. 458⁴ § 5 stosuje się odpowiednio.”;

31) w art. 505³¹:

a) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Pismo wnosi się wraz z opłatą. Pismo wniesione bez opłaty nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, o czym sąd poucza wnoszącego pismo. W razie jednoczesnego wniesienia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego więcej niż jednego pisma podlegającego opłacie żadne z tych pism nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, jeżeli nie uiszczono opłaty w wysokości sumy opłat należnych od wszystkich pism.”;

b) po § 1¹ dodaje się § 1² w brzmieniu:

„§ 1². Jeżeli przepis szczególny stanowi, że pisma procesowe w elektronicznym postępowaniu upominawczym wnosi się wyłącznie za pośrednictwem systemu elektronicznego, pisma niewniesione drogą elektroniczną nie wywołują skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, o czym sąd poucza wnoszącego pismo.”;

32) w art. 694^{3a} uchyla się § 2–4;

33) uchyla się art. 694^{4a};

34) w art. 783:

a) § 3¹ otrzymuje brzmienie:

„§ 3¹. Postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 777 § 1 pkt 1 i 1¹, wydanym w postaci elektronicznej, jest wydawane bez spisywania odrębnej sentencji, poprzez umieszczenie klauzuli wykonalności w systemie teleinformatycznym i opatrzenie jej kwalifikowanym podpisem elektronicznym sędziego albo referendarza sądowego, który wydaje postanowienie.”;

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 777 § 1 pkt 1 i 1¹, wydanym w postaci elektronicznej pozostawia się wyłącznie w systemie teleinformatycznym, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 778¹, art. 778², art. 778³, art. 787, art. 787¹, art. 788 oraz art. 789.”

35) w art. 797 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 783 § 4, może być złożony do komornika także za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Oświadczenie osoby składającej wniosek o wszczęcie egzekucji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego o umocowaniu jej do reprezentowania wierzyciela jest wystarczające dla prawidłowego wniesienia wniosku o wszczęcie

egzekucji. Dalsze wnioski w sprawie wnoszone przez pełnomocnika winny być poparte odpowiednim umocowaniem. Oświadczenie to składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.”;

36) w art. 982 po § 3 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Wniosek o przejęcie, o którym mowa w § 2 i § 3, nieruchomości wystawionej na licytację elektroniczną należy złożyć sądowi w ciągu tygodnia od otrzymania zawiadomienia komornika, o którym mowa w art. 986⁷ § 7.”;

37) w art. 984 po § 2 dodaje się § 2¹ w brzmieniu:

„§ 2¹. Wniosek o przejęcie nieruchomości wystawionej na licytację elektroniczną wierzyciel powinien złożyć sądowi w ciągu tygodnia od otrzymania zawiadomienia komornika, o którym mowa w art. 986⁷ § 7, składając jednocześnie rękojmię, chyba że ustawa go od niej zwalnia.”;

38) w art. 986⁷ po § 6 dodaje się § 7 w brzmieniu:

„§ 7. Po zakończeniu przetargu komornik zawiadamia wierzyciela o zakończeniu licytacji. Zawiadomienia można dokonać za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego licytację elektroniczną.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1045) wprowadza się następującą zmianę:

- w art. 155 ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Minister Sprawiedliwości, mając na uwadze warunki techniczne i organizacyjne oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, może określić, w drodze rozporządzenia, terminy, od których w postępowaniach w sprawach z poszczególnych zakresów albo w poszczególnych sądach i postępowaniach prowadzonych przez komorników sądowych pismo procesowe będzie można wносить także na adres do doręczeń elektronicznych sądu i komornika sądowego, a organy procesowe będą mogły dokonywać doręczeń na adresy do doręczeń elektronicznych wpisane do bazy adresów elektronicznych lub na adresy powiązane z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono pismo, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony albo uczestnika postępowania nie został wpisany do bazy adresów elektronicznych, albo za pokwitowaniem przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334, 1907) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 53e po § 3 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Do posiadania konta podmiotu w portalu informacyjnym obowiązany jest przedsiębiorca wpisany do rejestru sądowego oraz przedsiębiorca wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, osoba prawna, państwowa jednostka organizacyjna, osoba reprezentująca podmiot wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, likwidator, prokurent, członek organu lub osoba uprawniona do powołania zarządu.”;

2) w art. 175da § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Minister Sprawiedliwości może, w drodze zarządzenia i po dokonaniu wspólnych uzgodnień, powierzyć sądom apelacyjnym – reprezentowanym przez prezesa i dyrektora sądu w ramach realizowanych zadań – wykonywanie niektórych zadań związanych z informatyzacją sądownictwa, mając na uwadze niezawisłość sędziów i niezależność sądownictwa, efektywność wymiaru sprawiedliwości oraz możliwości techniczne i organizacyjne sądów, a także potrzebę sprawnego działania sądowego systemu teleinformatycznego przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa. W przypadku, o którym mowa w § 4, gdy w sądowych systemach teleinformatycznych przetwarza się akta sprawy, Minister Sprawiedliwości powierza wykonywanie tych zadań sądom apelacyjnym.”;

3) w art. 175db:

a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1;

b) po § 1 dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Administratorzy danych osobowych, o których mowa w § 1, w przypadku stwierdzenia naruszenia ochrony danych osobowych, w ramach sprawowania przez sądy wymiaru sprawiedliwości lub realizacji czynności z zakresu ochrony prawnej, podejmują odpowiednie działania przewidziane w art. 33 i 34 rozporządzenia 2016/679. Zgłoszenia naruszenia ochrony danych, o którym mowa w zdaniu pierwszym, dokonuje się właściwemu organowi wskazanemu w art. 175dd, chyba że jest mało prawdopodobne, by naruszenie to skutkowało ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych. Przepis art. 79 stosuje się odpowiednio.”;

c) po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Administratorzy danych osobowych, o których mowa w § 1, mogą opóźnić, ograniczyć lub pominąć realizację obowiązków z art. 34 rozporządzenia 2016/679, jeżeli

ograniczenie to jest środkiem niezbędnym i proporcjonalnym, służącym realizacji art. 23 ust. 1 rozporządzenia 2016/679, w szczególności zapewnieniu ochrony niezależności sądów i postępowania sądowego. Administrator danych osobowych ma obowiązek uzasadnić i udokumentować decyzję, o której mowa w zdaniu pierwszym.”;

4) w art. 175dd § 2 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) przyjmują zgłoszenia naruszeń ochrony danych osobowych od nadzorowanych administratorów określonych w art. 175db i rozpatrują je zgodnie z działem I rozdziałem 5. Przepisu art. 37a nie stosuje się.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. t.j. z 2024 r., poz. 1048) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 158 otrzymuje brzmienie:

„158 ust. 1. Krajowa Rada Komornicza tworzy system teleinformatyczny obsługujący postępowania egzekucyjne i zabezpieczające prowadzone przez komorników, w którym jest prowadzona i przechowywana dokumentacja, o której mowa w art. 155 ust. 1 i art. 156, oraz są prowadzone konta, za pomocą których można wnosić pisma, jak również wykonuje zadania polegające na projektowaniu, wdrażaniu, eksploatacji, integracji, rozwoju i udostępnianiu tego systemu, zabezpieczaniu danych osobowych przetwarzanych w tym systemie oraz zapewnieniu możliwości wymiany danych między użytkownikami systemu, a w szczególności:

1) administruje systemem teleinformatycznym zapewniającym komornikom możliwość przechowywania i zabezpieczania akt spraw prowadzonych w postaci elektronicznej i udostępnia ten system komornikom;

2) administruje systemem teleinformatycznym zapewniającym komornikom możliwość prowadzenia urzędów ewidencyjnych, o których mowa w art. 156, lub dokumentacji księgowej w postaci elektronicznej i udostępnia ten system komornikom;

3) umożliwia identyfikację stron i uczestników postępowań egzekucyjnych i zabezpieczających oraz ich pełnomocników w systemie teleinformatycznym;

4) umożliwia dostęp do systemu teleinformatycznego sądom, organom nadzoru administracyjnego oraz nadzoru wewnętrznego samorządu komorniczego na zasadach przewidzianych w ustawie.

2. Krajowa Rada Komornicza przetwarza dane stron, pełnomocników, uczestników postępowań egzekucyjnych i zabezpieczających oraz innych osób biorących udział w tych postępowaniach, zawarte w systemie teleinformatycznym oraz systemach

teleinformatycznych obsługujących kancelarie, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wymienionych w ust. 1.

3. Krajowa Rada Komornicza jest administratorem systemu teleinformatycznego służącego do przetwarzania danych osobowych zawartych w dokumentacji, o której mowa w art. 155 ust. 1 i art. 156.”;

2) art. 159 otrzymuje brzmienie:

„Art. 159 ust. 1. Krajowa Rada Komornicza, jako administrator systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 158 ust. 1, nie ma swobodnego dostępu do informacji w nim zawartych, w tym do danych osobowych.

2. Komornik na żądanie Ministra Sprawiedliwości, na zasadach przewidzianych w ustawie, udostępnia zawarte w systemie akta spraw, urządzenia ewidencyjne lub dokumentację księgową w celu umożliwienia Ministrowi Sprawiedliwości realizacji zadań w ramach nadzoru administracyjnego.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 614) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 216a ust. 1e otrzymuje brzmienie:

„1e. W przypadku, o którym mowa w ust. 1c pkt 2, oryginał dokumentu albo jego odpis poświadczony za zgodność z oryginałem zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego składa się do organu postępowania, do którego wniesiono pismo bez wezwania w terminie 3 dni od dnia wniesienia pisma. Przepis art. 130 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się odpowiednio.”;

2) w art. 216aa:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej mogą wносить pisma procesowe oraz dokumenty z pominięciem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe.”;

b) uchyla się ust. 5;

c) dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. Do występującego w sprawie pełnomocnika uczestnika będącego adwokatem, radcą prawnym, osobą posiadającą licencję doradcy restrukturyzacyjnego ust. 1–4 nie stosuje się.”;

3) w art. 491²:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Wniosek o ogłoszenie upadłości może zgłosić dłużnik, z uwzględnieniem przepisów art. 8 i art. 9. W przypadku, o którym mowa w art. 216aa ust. 1, wniosek o ogłoszenie upadłości składa się na formularzu.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1428) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 196a ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. W przypadku, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, oryginał dokumentu albo jego odpis poświadczony za zgodność z oryginałem zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego składa się do organu postępowania, do którego wniesiono pismo bez wezwania w terminie 3 dni od dnia wniesienia pisma. Przepis art. 130 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się odpowiednio.”;

2) w art. 196b:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej mogą wnosić pisma procesowe oraz dokumenty z pominięciem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe.”;

b) uchyla się ust. 5;

c) dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. Do występującego w sprawie pełnomocnika uczestnika będącego adwokatem, radcą prawnym, osobą posiadającą licencję doradcy restrukturyzacyjnego ust. 1–4 nie stosuje się.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1192) art. 14 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Przepisy art. 8 ust. 2–5 stosuje się odpowiednio.”.

Uzasadnienie

I. Wprowadzenie

Projektowane zmiany wpisują się w konsekwentnie realizowany kierunek modernizacji wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych, w tym postępowania egzekucyjnego, upadłościowego i restrukturyzacyjnego. Wspólnym mianownikiem jest przejście od rozproszonych, częściowo papierowych i niejednorodnych rozwiązań do spójnych procesów cyfrowych, w których komunikacja, dostęp do akt, wymiana danych oraz wykonywanie czynności w toku postępowania mogą odbywać się w bezpiecznych systemach teleinformatycznych. Zmiany te odpowiadają jednocześnie na wyzwania wynikające z dynamicznego rozwoju technologii oraz rosnących oczekiwań społecznych co do szybkości, przejrzystości i dostępności usług publicznych.

U podstaw projektowanych rozwiązań leży kilka kluczowych wartości:

- 1) prawo do sądu i efektywnej ochrony prawnej – rozumiane jako realna, a nie wyłącznie formalna możliwość dochodzenia roszczeń i obrony praw; sprawne doręczenia, szybki dostęp do akt, przewidywalne terminy i usprawnienie obiegu informacji wzmacniają praktyczną skuteczność ochrony sądowej;
- 2) sprawność i ekonomika postępowania – eliminowanie zbędnych czynności technicznych, ograniczanie kosztów obiegu papierowego, minimalizacja opóźnień wynikających z doręczeń tradycyjnych czy ręcznego przetwarzania dokumentów; cyfryzacja ma służyć skróceniu czasu postępowań i racjonalizacji nakładów po stronie organów państwa, organów pomocniczych (w tym komorników sądowych) oraz uczestników postępowania;
- 3) pewność i bezpieczeństwo obrotu prawnego – jednolite standardy komunikacji elektronicznej, elektroniczne akta oraz rejestrowe i systemowe wsparcie procesów zwiększają przejrzystość i weryfikowalność dokonanych czynności procesowych i faktycznych; ułatwia to kontrolę prawidłowości działań organów postępowania oraz stabilizuje sytuację procesową stron;
- 4) ochrona danych i zaufanie do instytucji publicznych – informatyzacja nie może prowadzić do osłabienia standardów bezpieczeństwa informacji ani do rozmycia odpowiedzialności za przetwarzanie danych; projektowane przepisy wzmacniają ramy prawne dla przetwarzania akt w systemach sądowych oraz porządkują obsługę naruszeń ochrony danych osobowych w obszarze sprawowania wymiaru sprawiedliwości;
- 5) zasada proporcjonalności i minimalizacji ingerencji – wdrażanie narzędzi cyfrowych ma następować w sposób adekwatny do celów, z zachowaniem właściwych gwarancji

procesowych i organizacyjnych, w tym dotyczących kontroli, integralności i rozliczalności;

- 6) poszanowanie konstytucyjnej zasady trójpodziału władzy – informatyzacja sądownictwa i związane z nią kompetencje organów władzy wykonawczej muszą być ukształtowane w sposób, który umożliwia sprawne działanie infrastruktury i usług teleinformatycznych, a zarazem respektuje niezależność władzy sądowniczej oraz autonomię sądów w sferze orzeczniczej.

Praktyka ostatnich lat ujawniła, że brak kompleksowych i jednoznacznych podstaw prawnych dla prowadzenia akt w postaci elektronicznej w sądowych systemach teleinformatycznych oraz niejednolitość rozwiązań informatycznych prowadzą do fragmentaryzacji postaci dokonywanych czynności i trudności techniczno-organizacyjnych (np. integralności akt zawierających dokumenty w różnych postaciach). Jednocześnie rozwój technologii przynosi nowe kategorie składników majątkowych i nowe kanały komunikacji (w tym kryptoaktywa oraz doręczenia elektroniczne), co wymaga dostosowania środków stosowanych w postępowaniu cywilnym tak, aby zachować skuteczność państwa w realizacji prawomocnych rozstrzygnięć, przy jednoczesnym poszanowaniu praw jednostki.

Informatyzacja pociąga za sobą także ryzyka: zwiększenie skali i wrażliwości przetwarzanych danych, konieczność reagowania na incydenty bezpieczeństwa, a także potrzebę jasnego rozgraniczenia ról i odpowiedzialności w ramach organizacji wymiaru sprawiedliwości. Dlatego projektowane zmiany akcentują wymogi dotyczące bezpieczeństwa danych, rozliczalności i proceduralnej przejrzystości.

Projektowane zmiany opierają się na założeniu, że technologia ma pełnić rolę służebną wobec zasad i gwarancji procesowych. Z tej perspektywy wprowadzenie projektowanych rozwiązań ma doprowadzić do:

- 1) przyspieszenia obiegu informacji i dokumentów w postępowaniu cywilnym, w tym postępowaniu egzekucyjnym, upadłościowym i restrukturyzacyjnym,
- 2) podniesienia skuteczności egzekucji sądowej (w tym wobec nowych kategorii majątku dłużnika),
- 3) zwiększenia spójności i przewidywalności komunikacji elektronicznej,
- 4) wzmocnienia bezpieczeństwa danych i uporządkowania kompetencji w obszarze systemów teleinformatycznych,
- 5) poprawy dostępności postępowań zarówno dla zawodowych pełnomocników procesowych, jak i osób, które biorą udział w postępowaniu bez zawodowego pełnomocnika,

- 6) budowy stabilnych podstaw prawnych pod dalszą automatyzację czynności – w ramach obowiązujących zasad procesowych i odpowiednio wysokich standardów ochrony danych.

II. Informatyzacja postępowania cywilnego

Zakres zmian

Niniejszy projekt zmian Kodeksu postępowania cywilnego obejmuje następujące obszary:

- 1) wnoszenie pism procesowych przez system teleinformatyczny (regulacje ogólne);
- 2) wnoszenie pism procesowych przez portal informacyjny (regulacje szczególne);
- 3) wnoszenie załączników do pism procesowych przez system teleinformatyczny albo portal informacyjny;
- 4) ograniczenie dostępności systemu teleinformatycznego i portalu informacyjnego (tzw. awarie);
- 5) zmiany w sposobie sporządzania zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z przebiegu posiedzenia;
- 6) udział zdalny w posiedzeniu;
- 7) utrwalanie orzeczeń w systemie teleinformatycznym albo w portalu informacyjnym;
- 8) informatyzację postępowania w sprawach gospodarczych oraz informatyzację postępowania w sprawach własności intelektualnej;
- 9) zmiany dotyczące umieszczenia klauzuli wykonalności i postanowienia o wydaniu klauzuli wykonalności w portalu informacyjnym;
- 10) pozostałe zmiany istotne z perspektywy informatyzacji.

1. Wnoszenie pism procesowych przez system teleinformatyczny

Uchylenie art. 125 § 2¹ k.p.c. (i w konsekwencji również art. 125² § 1 oraz art. 694^{3a} § 2–4 k.p.c.) było konieczne z uwagi na potrzebę zapewnienia stronom skutecznej ochrony prawa do sądu oraz realnej możliwości kwestionowania rozstrzygnięć procesowych i ich kontroli przez sąd drugiej instancji. Regulacja, zgodnie z którą pismo procesowe – mimo regulacji szczególnych – wniesione z pominięciem sądowego systemu teleinformatycznego „nie wywołuje skutków prawnych”, a przewodniczący jedynie zawiadamia wnoszącego o tym fakcie, prowadziła w praktyce do powstania rozstrzygnięcia o charakterze władczym, które nie przybierało formy orzeczenia sądowego. W konsekwencji strona była pozbawiona możliwości jego zaskarżenia, a sąd drugiej instancji – możliwości jego merytorycznej kontroli. Tak ukształtowany mechanizm skutkował faktycznym wyłączeniem kontroli instancyjnej nad

rozstrzygnięciem o odmowie wywołania skutków procesowych przez pismo, mimo że mogło ono w sposób istotny wpływać na sytuację procesową strony, w tym prowadzić do nieodwracalnych skutków procesowych, np. upływu terminów, utraty środka zaskarżenia lub prawa do obrony.

Należy jednocześnie podkreślić, że analogiczny mechanizm został pozostawiony w elektronicznym postępowaniu upominawczym, co jest uzasadnione jego szczególnym, wysoce sformalizowanym i w pełni z informatyzowanym charakterem. W tym postępowaniu korzystanie z systemu teleinformatycznego stanowi proceduralny element konstrukcyjny, a osoby decydujące się na jego wszczęcie muszą liczyć się z konsekwencjami wynikającymi z odstąpienia od przewidzianej formy komunikacji. Dodatkowo elektroniczne postępowanie upominawcze ma charakter uproszczony o jednoznacznie określonych regułach, które nie budzą istotnych wątpliwości interpretacyjnych. Pisma procesowe składane są w tym trybie w sposób masowy, co uzasadnia utrzymanie rygorystycznych wymogów formalnych oraz wyłączenie alternatywnych kanałów komunikacji z sądem (dodany art. 505³¹ § 1¹).

2. Wnoszenie pism procesowych przez portal informacyjny – art. 125¹ k.p.c., art. 125² k.p.c., art. 125³ k.p.c., art. 125⁴ k.p.c.

Z uwagi na przeniesienie regulacji szczególnych adresowanych wyłącznie do portalu informacyjnego do przepisów ogólnych regulujących funkcjonowanie sądowych systemów teleinformatycznych obsługujących postępowanie sądowe w całości lub w części, niezbędne jest uchylenie lub zmiana części przepisów. Zmiana art. 125¹ § 1 precyzuje charakter portalu informacyjnego jako subsydiarnego elektronicznego kanału wnoszenia pism procesowych. Warunkiem skorzystania z portalu jest łączne spełnienie dwóch przesłanek: istnienie przepisu szczególnego nakładającego ten obowiązek oraz niemożność wniesienia pisma za pośrednictwem innego systemu teleinformatycznego. Rozwiązanie to hierarchizuje elektroniczne kanały komunikacji z sądem, zapobiegając nakładaniu się portalu informacyjnego na sądowe systemy teleinformatyczne obsługujące postępowanie i eliminując wątpliwości co do pierwszeństwa między nimi.

Zmiana art. 125¹ § 2 rozstrzyga wątpliwości interpretacyjne co do zakresu obowiązku korzystania z portalu informacyjnego przez zawodowych uczestników postępowania. Przepis wyraźnie określa, że adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy, Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej oraz prokurator są obowiązani wnosić przez portal informacyjny apelację, zażalenie i skargę na orzeczenie referendarza sądowego oraz wszelkie pisma procesowe w postępowaniach wywołanych wniesieniem tych środków zaskarżenia.

Obowiązek obejmuje ponadto inne pisma procesowe, z wyjątkiem pism wszczynających postępowanie przed sądem, pism przygotowawczych, wniosków o przeprowadzenie dowodu, sprzeciwu oraz zarzutów. Wyłączenie tych kategorii odpowiada ich odmiennej funkcji procesowej: pisma wszczynające postępowanie, sprzeciw i zarzuty otwierają lub inicjują fazę merytoryczną sprawy, w której wymóg skorzystania z portalu mogłyby niezasadnie ograniczać dostęp do wymiaru sprawiedliwości, natomiast pisma przygotowawcze i wnioski dowodowe odznaczają się złożonością treści oraz koniecznością składania rozbudowanych załączników wymagających możliwości technicznych systemu teleinformatycznego.

Dodany art. 125¹ § 3 wyłącza stosowanie § 1 do pism procesowych kierowanych do Sądu Najwyższego. Wyłączenie uwzględnia odrębność ustrojową i proceduralną tego sądu oraz odmienne zasady komunikacji elektronicznej obowiązujące w postępowaniach przed Sądem Najwyższym.

3. Załączniki do pism procesowych wnoszonych przez system teleinformatyczny albo portal informacyjny – art. 128 k.p.c., art. 125² § 1 k.p.c.

3.1. Cel regulacji

Celem zmian pozostaje ustalenie zasad składania załączników do pism procesowych wnoszonych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo portalu informacyjnego, a w efekcie ujednolicenie w skutkach przypadków korzystania z tych dwóch elektronicznych kanałów komunikacji z sądem. Dotychczas wprowadzone przepisy regulowały jedynie przypadki wnoszenia załączników do pism procesowych wnoszonych za pośrednictwem portalu informacyjnego (art. 125² k.p.c., obowiązujący od dnia 1 marca 2026 r.), tworząc lukę w zakresie załączników do pism procesowych wnoszonych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Z tego powodu proponuje się usunięcie art. 125² k.p.c.

Nowelizacja doprecyzowuje nie tylko ogólne zasady dotyczące załączników utrwalonych w postaci elektronicznej, ale także reguluje przypadki, gdy ze względu na właściwości techniczne lub fizyczne załącznika jego skuteczne wniesienie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego jest niemożliwe, w tym w szczególności sytuacje, w których załączniki zawierają dane w formatach nieobsługiwanych przez system teleinformatyczny albo portal informacyjny.

Projektowana zmiana ma na celu zapewnienie jednolitości postępowania względem załączników do pisma procesowego wnoszonych za pośrednictwem elektronicznych kanałów komunikacji z sądem, większej przejrzystości zasad nim rządzących oraz ochronę praw stron postępowania.

3.2. Zakres regulacji

Projekt przewiduje:

1. uchylenie art. 125² § 1 k.p.c., który w obecnym brzmieniu nie obejmuje pism procesowych wnoszonych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego;
2. dodanie nowego § 2¹ do art. 128 k.p.c., który w sposób jasny reguluje sytuację, w której załącznik nie może zostać skutecznie wniesiony drogą elektroniczną – w takim przypadku co do zasady dopuszcza się jego wniesienie w formie tradycyjnej w terminie 3 dni od dnia wniesienia pisma, z obowiązkiem uprawdopodobnienia tej okoliczności;
3. dodanie § 5 do art. 128 k.p.c., który upoważnia Ministra Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, do określenia w drodze rozporządzenia wymagań technicznych dla załączników elektronicznych.

3.3. Skutki regulacji

Projektowana zmiana zwiększy pewność prawa i ułatwi stronom postępowania prawidłowe wniesienie załączników w toku elektronicznej komunikacji z sądem. Jednocześnie ograniczona zostanie liczba przypadków, w których załączniki są składane wadliwie lub w sposób nieczytelny dla systemów teleinformatycznych. Wprowadzenie delegacji do wydania rozporządzenia wykonawczego ułatwiać będzie bieżącą aktualizację wymagań technicznych umożliwiających poprawne wypełnianie funkcji przez systemy informatyczne, co – z jednej strony – mieści się w ramach bieżących zadań poszczególnych resortów, z drugiej zaś zminimalizuje ryzyko konieczności częstej aktualizacji przepisów rangi ustawowej.

4. Ograniczenie dostępności systemu teleinformatycznego i portalu informacyjnego (tzw. awarie) – art. 125² § 2–§ 4 k.p.c.

W projekcie przyjęto model tzw. awarii dla systemu teleinformatycznego, analogiczny do rozwiązań dotyczących funkcjonujących dla portalu informacyjnego.

Projektowane przepisy mają dotyczyć wszystkich sądowych systemów teleinformatycznych. Ich celem jest uregulowanie sytuacji procesowych, w których w ostatnim dniu terminu do złożenia pisma wystąpią ograniczenia w dostępności systemu teleinformatycznego albo portalu informacyjnego, leżące po stronie sądu, uniemożliwiające wniesienie pisma do sądu. Obecnie brak jednoznacznej regulacji w tym zakresie (z wyjątkiem portalu informacyjnego) może prowadzić do sytuacji, w których strona lub pełnomocnik procesowy – pomimo dołożenia należytej staranności – nie ma możliwości skutecznego

dokonania czynności procesowej i pozostaje jej jedynie wniosek o przywrócenie terminu. Proponowane zmiany mają na celu zapewnienie realnej ochrony prawa strony do sądu i prawa do złożenia pisma procesowego w sytuacjach, gdy niemożność ta wynika z okoliczności całkowicie od niej niezależnych.

Nowe brzmienie § 2 doprecyzowuje zasady zachowania terminu do wniesienia pisma procesowego w sytuacji braku dostępności systemu teleinformatycznego leżącego po stronie sądu. Regulacja ta w sposób jednoznaczny przesądza, że w przypadku awarii każdego sądowego systemu teleinformatycznego w dniu upływu terminu strona nie ponosi negatywnych konsekwencji procesowych, a termin ulega odpowiedniemu przesunięciu. Jednocześnie przepis uwzględnia możliwość wystąpienia kolejnych przerw w dostępności systemu, zapewniając spójny i czytelny mechanizm obliczania terminu w takich sytuacjach. Wymóg uprawdopodobnienia okoliczności braku dostępności systemu stanowi racjonalne zabezpieczenie przed nadużyciami, przy jednoczesnym zachowaniu elastyczności właściwej dla zdarzeń o charakterze technicznym.

Dodanie § 2¹ ma na celu uzupełnienie regulacji o rozwiązania niezbędne dla ochrony interesów procesowych stron w sytuacjach nadzwyczajnych, wymagających podjęcia naglącej czynności procesowej. W przypadku braku dostępności systemu teleinformatycznego leżącego po stronie sądu, który uniemożliwia wniesienie pisma w sposób przewidziany przepisami szczególnymi, projektowany § 2¹ umożliwia wniesienie pisma z pominięciem systemu. Rozwiązanie to zapobiega powstaniu nieodwracalnych skutków procesowych wynikających wyłącznie z przyczyn technicznych, niezależnych od strony, takich jak utrata terminu czy prawa do dokonania czynności procesowej. Wprowadzenie obowiązku uprawdopodobnienia okoliczności braku dostępności systemu teleinformatycznego w § 2¹ zapewnia równowagę pomiędzy ochroną praw stron a potrzebą zachowania porządku procesowego i dyscypliny formalnej. Jednocześnie ocena zasadności skorzystania z tego trybu pozostaje w gestii sądu, co pozwala na uwzględnienie okoliczności konkretnej sprawy i poddanie tej oceny kontroli instancyjnej.

Projektowane zmiany mają na celu zwiększenie ochrony praw procesowych obywateli oraz zapewnienie efektywności postępowania sądowego. Umożliwiają one uniknięcie negatywnych skutków procesowych wynikających z awarii systemów teleinformatycznych pozostających w gestii sądów.

Przepisy te mają również charakter motywujący dla organów wymiaru sprawiedliwości do bieżącego monitorowania i informowania o ewentualnych ograniczeniach w funkcjonowaniu systemów. Wprowadzenie delegacji ustawowej dla Ministra Sprawiedliwości

pozwała na elastyczne dostosowanie przepisów wykonawczych do aktualnych uwarunkowań technicznych i organizacyjnych.

5. Zmiany w sposobie sporządzania zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z przebiegu posiedzenia – art. 157 i art. 158 k.p.c.

Projektowane zmiany w art. 157 i 158 k.p.c. zmierzają do dalszej modernizacji i cyfryzacji sposobu dokumentowania przebiegu posiedzeń sądowych, w szczególności poprzez umożliwienie szerszego wykorzystania rozwiązań technicznych opartych na automatyzacji.

Dodany art. 157 § 1² k.p.c. przewiduje możliwość sporządzania protokołu z posiedzenia w sposób automatyczny, z wykorzystaniem odpowiednich systemów teleinformatycznych, pod nadzorem przewodniczącego, bez udziału protokolanta. Rozwiązanie to odpowiada na rosnące możliwości technologiczne, w tym rozwój systemów rozpoznawania mowy oraz przetwarzania języka naturalnego, które pozwalają na bieżące i wierne odwzorowanie przebiegu posiedzeń sądowych. Celem wprowadzenia tej regulacji jest zwiększenie efektywności postępowania, odciążenie kadr sądowych, a także lepsze wykorzystanie zasobów ludzkich poprzez ograniczenie konieczności angażowania protokolantów w sprawach, w których względy techniczne pozwalają na rzetelne i pełne odzwierciedlenie przebiegu posiedzenia w formie automatycznego protokołu. Wprowadzenie nadzoru przewodniczącego zapewnia jednocześnie, że automatycznie sporządzony protokół będzie spełniał wymogi procesowe i zachowa walor dokumentu urzędowego.

Dodany art. 158 § 3¹ k.p.c. doprecyzowuje zasady podpisywania protokołów w sytuacji, gdy nie uczestniczy w ich sporządzeniu protokolant. W takim przypadku, zgodnie z projektowaną regulacją, protokół podpisuje wyłącznie przewodniczący, co pozwala zachować pewność co do autentyczności dokumentu i jego mocy dowodowej. Rozwiązanie to koresponduje bezpośrednio z nowym mechanizmem automatycznego sporządzania protokołów, a jego wprowadzenie jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemowej i procesowej.

Oba projektowane przepisy pozostają w zgodzie z konstytucyjnymi gwarancjami prawa do sądu oraz zasadą jawności postępowania sądowego, a także przyczyniają się do realizacji postulatów sprawności i efektywności postępowania cywilnego w warunkach dynamicznego rozwoju technologii informatycznych.

6. Udział zdalny w posiedzeniu sądowym – art. 151, art. 154 § 1, art. 235 § 2, art. 235¹, art. 263¹, art. 284 § 3, art. 427

Proponowany projekt zmian w ustawie Kodeks postępowania cywilnego ma na celu dostosowanie przepisów do potrzeb współczesnego wymiaru sprawiedliwości, w szczególności w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych. Główne zmiany skupiają się na usystematyzowaniu i uelastycznieniu instytucji posiedzenia zdalnego, a także na wprowadzeniu zmian redakcyjnych porządkujących stosowaną terminologię oraz dostosowujących ją do zasad ogólnych prawa cywilnego procesowego.

Projektowane zmiany obejmują zmianę art. 151 k.p.c., a także innych przepisów dotyczących przeprowadzenia posiedzenia zdalnego. W pierwszej kolejności wskazać należy, że przedmiotowe zmiany mają na celu wyeliminowanie z siatki pojęciowej Kodeksu postępowania cywilnego pojęcia „posiedzenie zdalne” dla określenia posiedzenia sądowego przeprowadzanego przy wykorzystaniu narzędzi komunikacji na odległość. Brzmienie art. 151 k.p.c. wskazuje bowiem na znaczną elastyczność i dowolność sposobu udziału w posiedzeniu sądowym, jako że po zarządzeniu przez przewodniczącego przeprowadzenia posiedzenia sądowego w formie zdalnej każdy z wezwanych lub zawiadomionych uczestników posiedzenia dysponuje indywidualnym uprawnieniem do zadecydowania o sposobie udziału w posiedzeniu. Jednoznacznie determinuje to art. 151 § 5 k.p.c., który dodaje, że „wzywając na posiedzenie zdalne, informuje się jego uczestników o możliwości stawiennictwa na sali sądowej lub zgłoszenia zamiaru zdalnego udziału w posiedzeniu, a także poucza się, że zamiar ten należy zgłosić najpóźniej na 3 dni robocze przed wyznaczonym terminem posiedzenia”. Oznacza to, że decyzja o tym, czy stawić się fizycznie w sądzie, czy uczestniczyć w posiedzeniu sądowym poprzez połączenie wideokonferencyjne, należy do uczestnika czynności procesowej (z wyjątkiem sytuacji, którą normuje art. 151 § 8 k.p.c.). Należy zauważyć, że w kontekście stosowania komunikacji na odległość w ramach posiedzenia sądowego należy raczej mówić o udziale zdalnym w posiedzeniu sądowym, a nie o posiedzeniu zdalnym. Taki wniosek uzasadnia również okoliczność, że mimo terminologicznego wyodrębnienia pojęcia „posiedzenie zdalne” nie jest to dodatkowy, odmienny rodzaj posiedzenia sądowego. W tym obszarze nauka prawa i orzecznictwo dość jednolicie przyjmują, że podział posiedzeń sądowych jest dychotomiczny, a kryterium rozróżniającym jest jawność. Wyróżnia się zatem posiedzenia jawne i posiedzenia niejawne. Posiedzenie zdalne jest zatem niczym innym jak posiedzeniem jawnym, w ramach którego jeden lub wielu uczestników uczestniczy zdalnie. Wprowadzenie do Kodeksu postępowania cywilnego pojęcia posiedzenia zdalnego stanowi kontynuację rozwiązań legislacyjnych zastosowanych w art. 15^{zzs}¹ u.z.p.z.c. Należy jednak mieć na uwadze, że w okresie obowiązywania przedmiotowego przepisu ustawodawca nie przewidywał hybrydowej formy udziału w posiedzeniu zdalnym, a

zarządzenie posiedzenia z wykorzystaniem narzędzi umożliwiających komunikację na odległość oznaczało, że ta forma obowiązywała dla wszystkich uczestników. Projekt zmian ustawy proponuje wyeliminowanie pojęcia „posiedzenie zdalne” i zastąpienie go stosowaniem konsekwentnie odniesienia do udziału zdalnego w posiedzeniu sądowym. Taka zmiana ma być wprowadzona w art. 151 § 2, § 3, § 4, § 5 i § 8, a także odpowiednio w art. 154 § 1, art. 235 § 2, art. 235¹, art. 263¹, art. 284 § 3, art. 427.

Kolejną zmianą jest zrewidowanie sposobu organizacji posiedzenia sądowego z udziałem zdalnym uczestników. Dotychczasowe brzmienie przepisów przewidywało dwustopniowe czynności w zakresie zarządzania takiego posiedzenia, wskazując zarówno na możliwość przeprowadzania posiedzenia w tej formie z urzędu, jak i na wniosek. Uznając jednakże, w myśl obowiązującego już art. 151 § 5 k.p.c., że forma udziału każdorazowo zależna jest od woli uczestnika, który zamiar zdalnego udziału winien uprzednio zgłosić, należy uznać, że przeprowadzenie posiedzenia sądowego z tą szczególną formą udziału winno odbywać się na wniosek uczestników, nie zaś na zarządzenie z urzędu. Tym samym zmianie ulec musi art. 151 § 2 i § 3 k.p.c.

Proponuje się również wprowadzenie art. 151 § 5¹ k.p.c., w którym przyznane zostanie przewodniczącemu uprawnienie do żądania udziału zdalnego danego uczestnika z ograniczeniem dopuszczalnego miejsca pobytu tego uczestnika do budynku innego sądu. Takie uprawnienie jest niezbędne w sytuacjach, w których, w ocenie przewodniczącego, zapewni to np. większą wiarygodność zeznań świadków czy wyeliminuje ryzyko niepożądanego wpływu osób zewnętrznych na udział uczestnika w posiedzeniu sądowym.

Usunięcia wymaga art. 151 § 6 k.p.c. jako zbędny. Przepisy art. 151 § 2 k.p.c. statuuja bowiem szczególną formę udziału i zasady związane z możliwością skorzystania z takiego rozwiązania. Oczywiście jest, że niedopełnienie formalnych wymagań w zakresie wniosku o udział zdalny powoduje konieczność stawienia się na rozprawie osobiście (bądź też w razie nieobowiązkowego stawiennictwa – taką możliwość). Konsekwencją usunięcia § 6, a także zmian w innych omówionych przepisach jest zmiana treści § 5 w art. 151 k.p.c.

Ostatnią z proponowanych zmian jest usunięcie art. 235 § 3 k.p.c. Przepis ten zawiera delegację ustawową do wydania przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia, w którym określa się rodzaje urządzeń i środków technicznych wykorzystywanych w budynku sądu do przeprowadzenia dowodu w ramach posiedzenia zdalnego, sposób korzystania z tego rodzaju urządzeń i środków, jak również sposób przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów dokonanych podczas jego przeprowadzenia, mając na względzie konieczność właściwego zabezpieczenia utrwalonego obrazu i dźwięku przed utratą dowodu, jego zniekształceniem lub

nieuprawnionym ujawnieniem. Przedmiotowy przepis jest pozostałością po okresie, w którym przepis art. 235 k.p.c., wprowadzony do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w 2008 r., był jedynym przepisem dopuszczającym wykorzystanie zdalnej formy kontaktu na potrzeby przeprowadzania postępowania dowodowego. Sytuację tę zmieniła nowelizacja z 2015 r. wprowadzająca art. 151 § 2 k.p.c., który regulował rozprawę odmiejscowioną (zdalną). Posiedzenie sądowe przeprowadzane na podstawie art. 151 § 2 k.p.c. ma charakter szerszy niż postępowanie dowodowe z art. 235 § 2 k.p.c. Techniczne aspekty związane z wykorzystaniem narzędzi wideokonferencyjnych określone są obwieszczeniem Ministra Sprawiedliwości publikowanym w oparciu o art. 151 § 8 k.p.c. Utrzymywanie w mocy art. 235 § 3 k.p.c. powoduje zbędne funkcjonowanie dwóch odrębnych podstaw prawnych do uregulowania kwestii urządzeń stosowanych do przeprowadzania posiedzenia sądowego z udziałem zdalnym. Przyjmując prawidłowe rozumienie czynności dowodowych jako elementu posiedzenia jawnego, należy skłaniać się ku stwierdzeniu, że zdalne ich przeprowadzanie podlega takim samym zasadom, jakie przewidziane są generalnie dla posiedzenia sądowego z udziałem zdalnym uczestników. Czyni to regulację z art. 235 § 3 k.p.c. zbędną, a jej zakres wyczerpany jest już przepisem art. 151 § 8 k.p.c.

Proponowana zmiana ma na celu zwiększenie elastyczności w przeprowadzaniu posiedzeń poprzez usunięcie wymogu uprzedniego zarządzenia. Nowe brzmienie: „Posiedzenie jawne może zostać przeprowadzone przy użyciu urządzeń technicznych (...)” umożliwi inicjowanie takiego posiedzenia z urzędu lub na wniosek, co usprawnia przebieg postępowania. Zmiana w § 3 doprecyzowuje procedurę składania wniosków i informowania o zarządzeniach, w tym o możliwości zdalnego udziału z budynku innego sądu.

Zgodnie z proponowaną treścią art. 263¹ k.p.c. sąd odstąpi od przesłuchania świadka zdalnie, jeżeli ze względu na zachowanie świadka lub inne okoliczności poweźmie wątpliwość co do swobody bądź samodzielności zeznań świadka. W takim przypadku sąd wzywa świadka do stawienia na sali sądowej.

Z kolei projektowane zmiany w § 3 art. 284 k.p.c. pozwolą sądowi na zarządzenie przeprowadzenia czynności z udziałem biegłego na sali sądowej na uzasadniony wniosek strony albo w przypadku, gdy wiarygodność opinii przedstawianej zdalnie budzi wątpliwości.

Projektowane zmiany w zakresie udziału zdalnego obejmą także postępowanie odrębne w sprawach małżeńskich. Zgodnie z proponowaną, zmodyfikowaną treścią art. 427 k.p.c. posiedzenia odbywają się przy drzwiach zamkniętych, chyba że obie strony żądają publicznego rozpoznania sprawy, a sąd uzna, że jawność nie zagraża moralności. Odbycie posiedzenia przy drzwiach zamkniętych nie stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu dowodu zdalnie, jeżeli w

istotny sposób przyspieszy to rozpoznanie sprawy lub przyczyni się znacznie do ograniczenia kosztów.

W postępowaniu odrębnym w sprawach o rozwód i separację proponuje się dodanie nowego art. 438¹ k.p.c. Celem zmiany jest zatem dopuszczenie możliwości przeprowadzenia posiedzenia zdalnie z innej lokalizacji niż budynek sądu w postępowaniu odrębnym w sprawach o rozwód i separację, pod warunkiem, że nie ma wątpliwości, iż w posiedzeniu odbywającym się przy drzwiach zamkniętych nie uczestniczą osoby nieuprawnione. Ponadto strona może sprzeciwić się rozpoznaniu sprawy zdalnie; wówczas przewodniczący odstępuje od posiedzenia zdalnego.

7. Utrwalenie wyroków oraz tzw. elektronicznych czynności sądowych w systemie teleinformatycznym i w portalu informacyjnym – art. 324 § 4 k.p.c.

Projekt ustawy wprowadza możliwość utrwalenia wyroku w formie elektronicznej i opatrzenia go kwalifikowanym podpisem elektronicznym w każdej sprawie. Przepis art. 324 § 4 k.p.c. rozszerza zatem możliwość sporządzania wyroków w postaci elektronicznej na postępowania zainicjowane pismem złożonym za pośrednictwem portalu informacyjnego.

Wyrok sporządzony w formie elektronicznej należy podpisać kwalifikowanym podpisem elektronicznym w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE. Kwalifikowany podpis elektroniczny oznacza zaawansowany podpis elektroniczny, który jest składany za pomocą kwalifikowanego urządzenia do składania podpisu elektronicznego i który opiera się na kwalifikowanym certyfikacie podpisu elektronicznego.

Wprowadzenie tego przepisu pozwala na zwiększenie liczby elektronicznych dokumentów w aktach sądowych.

8. Informatyzacja postępowania w sprawach gospodarczych oraz informatyzacja postępowania w sprawach własności intelektualnej.

Projektowany art. 458¹ § 1¹ i art. 479^{90a} k.p.c. wprowadzają zasadę, zgodnie z którą w przypadku braku możliwości wniesienia pisma procesowego za pośrednictwem innego systemu teleinformatycznego, pismo wnosi się wyłącznie przez portal informacyjny. Celem tej regulacji jest zapewnienie pewności, ciągłości i jednolitości elektronicznej komunikacji procesowej w postępowaniach, w których ustawodawca przewidział obowiązek korzystania z

systemów teleinformatycznych, w szczególności w sprawach własności intelektualnej oraz w postępowaniu w sprawach gospodarczych, gdzie uczestnikami są głównie podmioty profesjonalne (pełnomocnicy zawodowi oraz przedsiębiorcy).

Zarówno postępowania w sprawach własności intelektualnej, jak i sprawy gospodarcze charakteryzują się wysoką dynamiką obrotu, koniecznością szybkiej reakcji procesowej oraz znaczną wagą ekonomiczną rozstrzygnięć. W tego rodzaju sprawach kluczowe jest istnienie stabilnego i przewidywalnego kanału komunikacji elektronicznej, który zapewnia stronom możliwość skutecznego działania także w sytuacjach przejściowej niedostępności dedykowanych systemów teleinformatycznych. Portal informacyjny sądów spełnia tę funkcję, będąc powszechnie działającym, dojrzałym i technicznie stabilnym narzędziem wykorzystywanym od wielu lat.

Wprowadzenie jednoznacznej i powszechnie stosowanej ścieżki zastępczej zwiększa spójność procedury, umożliwia niezakłócone prowadzenie postępowań oraz wspiera prawidłowe funkcjonowanie sądów wyspecjalizowanych w sprawach własności intelektualnej i gospodarczych. Przepis realizuje tym samym standard prawa do sądu oraz przyczynia się do zwiększenia efektywności i przewidywalności postępowań, w których tempo i pewność doręczeń mają znaczenie fundamentalne.

Projektowany § 5 ma charakter gwarancyjny i służy zapewnieniu pozwanemu realnej ochrony jego praw procesowych w sytuacji, gdy pierwsze doręczenie ma nastąpić w trybie art. 131¹a k.p.c. Uprzednie zawiadomienie wraz z pouczeniem o treści art. 131¹a oraz art. 458¹ § 1 k.p.c. pozwala stronie uświadomić sobie skutki procesowe doręczenia, w tym rozpoczęcie biegu terminów oraz ewentualną prekluzję twierdzeń i dowodów w postępowaniu gospodarczym. Odesłanie do art. 133 § 2–3 k.p.c. zapewnia, że zawiadomienie zostanie dokonane w sposób odpowiadający ogólnym zasadom doręczeń, co zwiększa pewność procesową i ogranicza ryzyko sporów co do skuteczności pierwszego doręczenia, przy zachowaniu sprawności postępowania.

9. Zmiany dotyczące umieszczenia klauzuli wykonalności i postanowienia o wydaniu klauzuli wykonalności w portalu informacyjnym – art. 783 § 3¹ i § 4 k.p.c.

Z uwagi na możliwość wnoszenia pism procesowych przez portal informacyjny i dokonywania czynności sądowych w portalu informacyjnym, dostosowano treść art. 783 § 3¹ i § 4 k.p.c. wyraźnie wskazując, że postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 777 § 1 pkt 1 i 1¹ k.p.c., wydanym w formie elektronicznej, jest wydawane bez spisywania odrębnej sentencji, poprzez umieszczenie

klauzuli wykonalności w systemie teleinformatycznym albo w portalu informacyjnym i opatrzenie jej kwalifikowanym podpisem elektronicznym sędziego albo referendarza sądowego, który wydaje postanowienie (§ 3¹). Postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 777 § 1 pkt 1 i 1¹ k.p.c., wydanym w formie elektronicznej pozostawia się wyłącznie w systemie teleinformatycznym albo w portalu informacyjnym, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 778¹, art. 778², art. 778³, art. 787, art. 787¹, art. 788 i art. 789 (§ 4) k.p.c.

10. Pozostałe zmiany

Proponuje się uchylenie art. 130 § 6 k.p.c. z uwagi na fakt, że zwiększa się liczba postępowań prowadzonych wyłącznie elektronicznie, a przepis projektowany był wyłącznie dla elektronicznego postępowania upominawczego. Regulacja została przeniesiona do art. 505³¹ § 1¹ k.p.c. Usunięty został również błąd z art. 125² § 2 k.p.c.

III. Informatyzacja sądów powszechnych

1. Bezpieczeństwo danych

1.1. Cel regulacji

Celem projektowanych zmian ustawy jest uregulowanie:

- a) kompetencji Ministra Sprawiedliwości, w przypadku, w którym w wyniku działań związanych z informatyzacją sądownictwa miałyby dochodzić do przetwarzania akt postępowań w sądowych systemach teleinformatycznych;
- b) problematyki obsługi naruszeń ochrony danych osobowych w obszarze sprawowania przez sądy wymiaru sprawiedliwości z poszanowaniem konstytucyjnej zasady trójpodziału władzy.

Zgodnie z art. 175da § 1 i § 2 p.u.s.p. Minister Sprawiedliwości realizuje zadania w zakresie informatyzacji sądownictwa powszechnego, pełniąc jednocześnie funkcję administratora systemów teleinformatycznych w znaczeniu technicznym, o którym mowa w § 3 powołanego przepisu. Na podstawie art. 175da § 5 p.u.s.p. Minister Sprawiedliwości pełni również rolę współadministratora danych osobowych przetwarzanych w sądowych systemach teleinformatycznych.

Zakres kompetencji przypisany Ministrowi Sprawiedliwości na gruncie art. 175da p.u.s.p. podlega jednak istotnym ograniczeniom wynikającym z konieczności zachowania

konstytucyjnej zasady trójpodziału władzy, o której mowa w art. 10 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 175da § 4 p.u.s.p. Minister Sprawiedliwości, jako administrator systemów teleinformatycznych, nie jest uprawniony do uzyskiwania dostępu do akt postępowań sądowych, których treść – w całości bądź w części – może być przetwarzana w systemach teleinformatycznych sądów powszechnych.

Ponadto, art. 175da § 6 p.u.s.p. określa kategorię danych, które Minister Sprawiedliwości może przetwarzać, przy czym czynność ta ograniczona jest wyłącznie do zakresu niezbędnego dla realizacji ustawowych zadań, w szczególności związanych z informatyzacją sądownictwa. Żaden przepis ustawy nie przyznaje Ministrowi Sprawiedliwości kompetencji do przetwarzania akt spraw sądowych w sądowych systemach teleinformatycznych.

Analiza regulacji zawartej w art. 175da p.u.s.p. prowadzi do jednoznacznego wniosku, że ustawodawca wyraźnie rozróżnił status Ministra Sprawiedliwości jako administratora systemów teleinformatycznych od statusu administratora danych osobowych, przy czym pierwszy z wymienionych nie obejmuje uprawnień dostępu do zawartości danych przetwarzanych w aktach spraw sądowych. Kwestia ta była przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 14 października 2015 r., sygn. akt Kp 1/15, orzekł, że uprawnienia administratora systemu teleinformatycznego różnią się zasadniczo od uprawnień administratora danych osobowych. Trybunał jednoznacznie stwierdził, że Minister Sprawiedliwości, działając w charakterze administratora systemu, nie posiada kompetencji do zarządzania danymi zawartymi w tych systemach, które to kompetencje przypisane są administratorowi danych osobowych.

Treść art. 175da § 4 p.u.s.p. potwierdza to stanowisko, wyraźnie zakazując Ministrowi Sprawiedliwości dostępu do akt spraw sądowych. Z kolei art. 175da § 6 p.u.s.p., wskazujący zakres danych, które Minister może przetwarzać, stanowi gwarancję poszanowania konstytucyjnej zasady trójpodziału władzy oraz ochrony danych osobowych, w tym danych szczególnej kategorii, zawartych w aktach postępowań sądowych – zarówno tych pozyskiwanych bezpośrednio, jak i wynikających pośrednio z kontekstu stanu faktycznego sprawy.

Dla zapewnienia realizacji zasady trójpodziału władzy, ustawodawca przewidział rozwiązanie funkcjonujące od lat w praktyce, polegające na powierzaniu sądom apelacyjnym przez Ministra Sprawiedliwości zadań z zakresu informatyzacji sądownictwa. Sądy apelacyjne, dysponując odpowiednimi zasobami organizacyjnymi i technicznymi, wykonują te zadania na rzecz pozostałych jednostek sądowych, w tym czynności projektowe, wdrożeniowe i

eksploatacyjne dotyczące systemów teleinformatycznych sądów powszechnych.

Powierzenie powyższych zadań realizowane jest obecnie na podstawie art. 175da § 7 p.u.s.p. Niemniej jednak, dla zapewnienia pełnej zgodności z normami konstytucyjnymi, przepis ten wymaga nowelizacji, w szczególności poprzez wprowadzenie jednoznacznego obowiązku powierzania przez Ministra Sprawiedliwości – w drodze zarządzenia – wykonywania niektórych zadań z zakresu informatyzacji sądownictwa sądom apelacyjnym, w przypadkach, gdy w systemach teleinformatycznych przetwarzane są akta spraw sądowych. Celem tego rozwiązania jest zagwarantowanie sprawności funkcjonowania sądowych systemów teleinformatycznych, przy jednoczesnym zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa danych i poszanowaniu zasady trójpodziału władzy. Jednocześnie przepis ten wymagał nowelizacji i wskazania, że powierzenie zadań winno odbyć się na rzecz sądów apelacyjnych. Powierzenie zadań w drodze zarządzenia powinno również zostać poprzedzone dokonaniem wspólnych uzgodnień z prezesem i dyrektorem właściwego sądu apelacyjnego. Sądy apelacyjne reprezentowane są przez właściwe organy w zakresie realizowanych przez nie zadań, a działania prezesa i dyrektora sądu wspólnie zmierzają do umożliwienia realizacji zadań wymienionych w art. 8 p.u.s.p. Tym samym powierzenie zadań nie powinno odbywać się wyłącznie na rzecz dyrektora sądu apelacyjnego, a na rzecz sądu apelacyjnego reprezentowanego przez oba organy w zakresie realizowanych przez nie zadań i po dokonaniu odpowiednich uzgodnień umożliwiających współdecydowanie o celu i zakresie powierzanych do realizacji zadań, a tym samym dających gwarancję należytego ich wykonania.

W ocenie projektodawców wprowadzenie ustawą przejrzystych reguł obsługi naruszeń tych zasad ochrony przez sądy, identyfikowane w oparciu o art. 175db p.u.s.p. jako administratorzy danych, powinno przyczynić się do podniesienia gwarancji praw podmiotów danych w toku postępowań sądowych oraz poszanowania zasady niezawisłości sędziowskiej i niezależności sądów. W aktualnym stanie prawnym brak jest bowiem aktu prawnego rangi ustawowej, który jednolicie normowałby w sposób kompleksowy zasady postępowania z naruszeniem ochrony danych osobowych identyfikowanym w ramach sprawowania wymiaru sprawiedliwości lub realizacji przez sądy czynności z zakresu ochrony prawnej – niezależnie od rodzaju postępowania sądowego, w którym one występują przy zachowaniu jednak odrębności wynikających z charakteru postępowania karnego i ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1206). Dotyczy to realizacji przez administratorów – sądy – obowiązku z art. 33 i 34 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z

przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO) (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1 z późn. zm.), jak i obowiązku przyjmowania i rozpatrywania zgłoszeń przez organy nadzoru wskazane w art. 175dd p.u.s.p.

Obowiązujące rozwiązania prawne regulujące kwestię obsługi naruszeń ochrony danych osobowych nie spełniają w pełni swoich zadań, gdyż m.in.:

- 1) brak w art. 175dd § 2 p.u.s.p. kompetencji organów nadzoru do przyjmowania i rozpatrywania zgłoszeń naruszeń ochrony danych od nadzorowanych administratorów danych, a art. 55 ust. 3 RODO wprost wskazuje, że krajowy organ nadzoru nie jest właściwy do nadzorowania operacji przetwarzania dokonywanych przez sądy w ramach sprawowania przez nie wymiaru sprawiedliwości;
- 2) brak jest obowiązku realizowania przez sądy – identyfikowane w oparciu o art. 175db p.u.s.p. jako administratorzy danych – działań wskazanych w art. 33 i 34 RODO z uwzględnieniem jednak specyfiki przepisów proceduralnych, by realizacja obowiązków z art. 33 i 34 RODO nie była sprzeczna z celami wymiaru sprawiedliwości ani nie uniemożliwiała zapewnienia ochrony niezależności sądów i postępowania sądowego;
- 3) obowiązujące uregulowania są niekompletne, biorąc pod uwagę postanowienia art. 33 ust. 1 w zw. z art. 55 ust. 3 RODO, przez co wymagają nowych rozwiązań,
- 4) brak jest ujednoliconych i dostosowanych do specyfiki procesowej przepisów dotyczących sądów jako administratorów danych, ich praw i obowiązków oraz sposobu ich realizacji z poszanowaniem niezawisłości sędziowskiej i niezależności sądów,
- 5) niedostatecznie uregulowane są niektóre aspekty dotyczące postępowania z naruszeniem ochrony danych identyfikowanym w ramach sprawowania przez sądy wymiaru sprawiedliwości lub realizacji czynności z zakresu ochrony prawnej.

Brak uregulowania powyższych kwestii prowadził do sytuacji, w której krajowy organ nadzoru – Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych (UODO) identyfikował się jako właściwy również w zakresie naruszeń powiązanych z realizowanymi przez sąd czynnościami nierozzerwalnie związanymi ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości, niemniej w orzecznictwie podkreśla się, że obszar ten nie należy do zakresu kognicji Prezesa UODO. Założenia niniejszego projektu są również zbieżne ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości (TS), który w wyroku z dnia 24 marca 2022 r. w sprawie C-245/20 z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym skierowanym przez Rechtbank Midden-Nederland wypowiedział się w zakresie identyfikacji czynności realizowanych w ramach

sprawowania wymiaru sprawiedliwości lub z nim powiązanych. Projekt uwzględnia również stanowisko Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie (WSA) w wyroku z dnia 13 listopada 2024 r. w sprawie o sygn. akt IISA/Wa 252/24 (potwierdzone również wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 14 listopada 2025 r. sygn. akt III OSK 250/25), w którym podkreślono, że niezależne sprawowanie wymiaru sprawiedliwości obejmuje czynności wykonywane na zarządzenie sędziego w konkretnej sprawie sądowej, związane z doręczeniem stronom pism procesowych wraz ze stosownymi pouczeniami i załącznikami. Jest to bowiem czynność procesowa niezależnego sędziego stanowiąca element zarządzania całym procesem orzekania. Odpis pozwu (jak wszelkie inne pisma przesyłane w toku procesu lub w związku z zawisłym przed sądem postępowaniem) jest pismem sądowym pozostającym w bezpośrednim związku z postępowaniem sądowym, którego doręczenie, w świetle obowiązujących przepisów prawa, ma charakter sformalizowany. Doręczanie pism regulowane jest odpowiednio w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego albo w przepisach ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 46 z późn. zm.) (odpowiednio innych regulujących postępowania sądowe) i ma charakter obligatoryjny, co oznacza wyłączenie swobodnej dyspozycji stron w zakresie określania sposobu doręczenia pism procesowych. Uznając skuteczność doręczenia pisma, sędzia podejmuje decyzję w sferze orzecniczej, która implikuje dalsze decyzje w procesie sądowym, mogące mieć wpływ na sposób rozstrzygnięcia sprawy. Co istotne, czynności polegające na skierowaniu pisma do ekspedycji przez urzędnika sądowego oraz na przesłaniu tejże korespondencji do adresata nie mogą być rozważane w oderwaniu od procesu sądowego, w ramach którego są wykonywane, a tym samym w oderwaniu od sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez niezależnego sędziego. Działania takie nie mają samodzielnego charakteru, lecz są ściśle związane z działalnością orzecniczą sądu. Stanowią one wykonanie zarządzenia sędziego wydanego na podstawie obowiązujących przepisów prawa, w ramach konkretnego postępowania sądowego, a ich skutek w postaci doręczenia (bądź niedoręczenia albo nieprawidłowego doręczenia) korespondencji ma odzwierciedlenie w dalszym przebiegu procesu i może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Czynności tych nie można wyodrębnić z procesu sądowego jako *stricte* technicznych lub administracyjnych, niezwiązanych z procesem sądowym, a tym samym niezwiązanych ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie stwierdził również, że do kompetencji organów nadzorczych określonych w aktualnie obowiązującym przepisie art. 175dd § 1 p.u.s.p. nie należy przyjmowanie zgłoszeń naruszeń ochrony danych osobowych ani ich ocena merytoryczna. Niemniej jednak okoliczność ta nie czyni Prezesa UODO właściwym do nadzorowania

przetwarzania danych przez sąd w ramach czynności nierozzerwalnie związanych ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości. Swych kompetencji Prezes UODO nie może domniemywać, zaś ewentualne uwagi Prezesa UODO co do zakresu czynności nadzorczych wykonywanych przez organy wymienione art. 175dd p.u.s.p. mogą być traktowane wyłącznie jako postulaty *de lege ferenda*. Na kanwie tych rozważań Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 14 listopada 2025 roku w sprawie o sygn. akt III OSK 250/25 w całości poparł argumentację WSA i oddalił skargę kasacyjną złożoną przez Prezesa UODO.

Analogiczne podejście, prezentowane przez sądy administracyjne, należy stosować m.in. przy udostępnianiu akt postępowania (osobom uprawnionym lub upoważnionym), udostępnianiu informacji o sprawie, w postępowaniu w przedmiocie odtworzenia akt postępowania sądowego, dokonywaniu doręczeń elektronicznych w sądowych systemach teleinformatycznych (np. poprzez portal informacyjny), czy czynnościach związanych z należnościami sądowymi i ich obsługą (opłaty sądowe, zaliczki na biegłego, itp.), bowiem działania te również mają bezpośredni wpływ na dalszy tok postępowania sądowego, mają istotne znaczenie w kontekście dalszego przebiegu postępowania oraz wydania końcowego orzeczenia w sprawie, a wszelkie nieprawidłowości badane są w toku procesu i w oparciu o przepisy prawa procesowego, strony postępowania mają zaś narzędzia do ochrony swoich praw w toku procesu. Sprawowania wymiaru sprawiedliwości nie można zatem, zgodnie ze stanowiskiem sądów administracyjnych i doktryny, utożsamiać wyłącznie z wydawaniem rozstrzygnięć na sali sądowej przez niezawisły sąd. Obejmuje ono bowiem wszystkie czynności niezawisłego sądu wykonywane w konkretnym postępowaniu sądowym na podstawie przepisów prawa, począwszy od doręczenia pozwu stronie przeciwnej po wydanie orzeczenia kończącego to postępowanie, a w niektórych przypadkach również po prawomocnym zakończeniu postępowania, zgodnie z dyspozycjami sądu.

Zatem wskazane wyżej działania sądu nie są wyłącznie czynnościami technicznymi (wykonywanymi przez urzędnika sądowego lub operatora pocztowego), niezależnymi od działalności orzeczniczej niezawisłego sądu i podlegającymi pod nadzór Prezesa UODO. Przeciwnie, działania te, na zarządzenie sędziego, są ściśle związane z funkcją orzeczniczą sądu, bowiem wywierają daleko idące skutki w sferze praw i obowiązków stron postępowania i determinują dalsze decyzje sądu w postępowaniu. Zatem przetwarzanie danych osobowych w związku z czynnościami sądu związanymi z obsługą postępowań sądowych (np. doręczanie korespondencji, udostępnianie informacji ze spraw, udostępnianie akt postępowań, obsługa należności sądowych i wiele innych) mieści się w pojęciu „sprawowania wymiaru sprawiedliwości”, o którym mowa w art. 55 ust. 3 RODO, a naruszenia ochrony danych

osobowych identyfikowane w związku z tymi czynnościami winny być identyfikowane jako naruszenia w sferze sprawowania przez sądy wymiaru sprawiedliwości. Ponadto zgodnie z treścią art. 23 ust. 1 RODO prawo państwa członkowskiego może aktem prawnym ograniczyć zakres obowiązków i praw przewidzianych m.in. w art. 34 RODO, jeżeli ograniczenie takie nie narusza istoty podstawowych praw i wolności oraz jest w demokratycznym społeczeństwie środkiem niezbędnym i proporcjonalnym, służącym m.in. ochronie niezależności sądów i postępowania sądowego.

Przyznanie kompetencji przyjmowania i rozpoznawania zgłoszeń przez organy wskazane w art. 175dd p.u.s.p. w oparciu o przepisy o wewnętrznym nadzorze administracyjnym zgodnie z działem I rozdziałem 5 p.u.s.p. gwarantują, że czynności z zakresu ochrony danych osobowych – klasyfikowane jak czynności administracyjne – będą prawidłowo nadzorowane przez podmioty umocowane już w strukturach sądów, uprawnione m.in. do wglądu w czynności sądów, żądania wyjaśnień i usunięcia uchybień.

Założeniem niniejszego projektu było zatem uregulowanie powstałej luki, która nie wskazywała ani na obowiązki, ani na kompetencje związane z obsługą identyfikowanych naruszeń ochrony danych osobowych w sferze sprawowania przez sądy wymiaru sprawiedliwości.

1.2. Zakres regulacji

Tym samym w projekcie ustawy przewiduje się m.in.:

– w projektowanym art. 175da § 7 p.u.s.p. przewidziano dodatkowo obowiązek powierzenia przez Ministra Sprawiedliwości w drodze zarządzenia wykonywanie niektórych zadań związanych z informatyzacją sądownictwa w przypadku, gdy w sądowych systemach teleinformatycznych przetwarza się akta sprawy, mając na uwadze niezawisłość sędziów i niezależność sądownictwa, efektywność wymiaru sprawiedliwości oraz możliwości techniczne i organizacyjne sądów, a także potrzebę sprawnego działania sądowego systemu teleinformatycznego przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa. Jednocześnie wskazano, że powierzenie zadań powinno odbyć się na rzecz sądów apelacyjnych reprezentowanych przecież przez odpowiednie organy (prezesa i dyrektora w zakresie realizowanych przez te organy zadań) i po dokonaniu odpowiednich uzgodnień.

– w projektowanym art. 175db p.u.s.p.:

- a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1;
- b) dodano § 2 wskazujący na obowiązek analizy – przez sądy identyfikowane jako

administratorzy danych – realizacji art. 33 i 34 RODO, a także obowiązek zgłaszania naruszeń ochrony danych osobowych do organów nadzoru wymienionych w art. 175dd p.u.s.p.;

- c) dodano § 3, zgodnie z którym działania określone w § 2 dotyczące realizacji obowiązków z art. 34 RODO mogą być przez administratorów danych opóźnione, ograniczone lub pominięte, jeżeli ograniczenie to jest środkiem niezbędnym i proporcjonalnym, służącym realizacji art. 23 ust. 1 RODO, w szczególności zapewnieniu ochrony niezależności sądów i postępowania sądowego. Administrator danych osobowych ma jednak obowiązek uzasadnić i udokumentować decyzję, o której mowa w zdaniu pierwszym (przykładowo realizacja art. 34 RODO w toku postępowania zabezpieczającego i poinformowanie obowiązanej o naruszeniu zaistniałym w toku tego postępowania, a przed datą dokonania zabezpieczenia, które podlega wykonaniu przez organ egzekucyjny, może skutkować odpowiedzialnością sądu, w tym odszkodowawczą w stosunku do uprawnionego, jeżeli w wyniku tego poinformowania obowiązany wyzbyłby się przedmiotu zabezpieczenia). Redakcja tego przepisu, w tym pozostawienie administratorowi danych decyzji w odniesieniu do zastosowania ograniczenia realizacji obowiązków z art. 34 RODO jest zgodna również z analogicznymi rozwiązaniami zaproponowanymi w art. 45 ust. 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1206). Przepis ten odpowiada również wymaganiom art. 23 ust. 2 RODO.

– w projektowanym art. 175db § 2 p.u.s.p. wskazano również na obowiązek odpowiedniego stosowania art. 79 p.u.s.p., gdyż sędzia nie może, powołując się na zasadę niezawisłości sędziowskiej, uchylić się od wykonania poleceń w zakresie czynności administracyjnych, jeżeli z mocy przepisów ustawy należą do obowiązków sędziowskich, a także poleceń dotyczących sprawności postępowania sądowego; może jednak domagać się wydania polecenia na piśmie, przy czym nadzór z art. 175dd p.u.s.p. odbywa się właśnie w trybie administracyjnym;

– w art. 175dd § 2 p.u.s.p. po pkt 1 dodano pkt 1a wskazujący na obowiązek przyjmowania przez organy nadzoru zgłoszeń naruszeń ochrony danych osobowych od nadzorowanych administratorów określonych w art. 175db p.u.s.p.; jednocześnie przewidziano, że zgłoszenia te będą rozpatrywane zgodnie z działem I rozdziałem 5 p.u.s.p., t.j. wewnętrznym i zewnętrznym nadzorem administracyjnym nad działalnością administracyjną sądów w zakresie zapewnienia właściwego toku wewnętrznego urzędowania sądu związanego

bezpośrednio ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości oraz wykonywaniem innych zadań z zakresu ochrony prawnej. W tym przypadku art. 37a p.u.s.p. nie stosuje się.

Przedmiotowy projekt jest odpowiedzią na liczne wystąpienia zarówno sądów, jak i organów nadzoru w przedmiocie podjęcia odpowiedniej inicjatywy legislacyjnej. W ocenie projektodawcy zaproponowane rozwiązania spowodują większą gwarancję ochrony praw podmiotów danych, a także pozwolą sądom podjąć adekwatne do ich obowiązków działania zmierzające do obsługi naruszeń ochrony danych osobowych identyfikowanych w ramach sprawowania przez nie wymiaru sprawiedliwości, z uwzględnieniem specyfiki przepisów prawa procesowego, w tym odstępstw mających na celu ochronę praw stron postępowań sądowych. Bowiem to sąd każdorazowo, dokonując oceny naruszenia ochrony danych osobowych, będzie podejmował decyzję co do możliwości realizacji obowiązków z art. 33 i 34 RODO.

Ponadto przyjęcie rozwiązań przewidzianych w projekcie zwiększy społeczne zaufanie do sądów powszechnych.

2. Obowiązek posiadania konta w portalu informacyjnym dla przedsiębiorców

Projektowany § 4 wprowadza obowiązek posiadania konta podmiotu w portalu informacyjnym przez przedsiębiorców wpisanych do rejestru sądowego oraz do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, co stanowi konsekwencję postępującej informatyzacji postępowania sądowego oraz profesjonalnego charakteru obrotu gospodarczego. Podmioty te uczestniczą w obrocie w sposób zorganizowany i ciągły, a korzystanie z narzędzi teleinformatycznych stanowi obecnie standard prowadzenia działalności gospodarczej. Nałożenie obowiązku posiadania konta w portalu informacyjnym sprzyja usprawnieniu komunikacji z sądami, przyspieszeniu doręczeń oraz zwiększeniu pewności i przejrzystości postępowania, a jednocześnie pozostaje proporcjonalne do skali i profesjonalnego charakteru działalności tych podmiotów. Rozwiązanie to wzmacnia efektywność wymiaru sprawiedliwości w sprawach gospodarczych, nie naruszając istoty prawa do sądu, gdyż odnosi się do podmiotów, które z racji swojej pozycji i organizacji są w stanie w sposób realny wywiązać się z takiego obowiązku.

IV. Postępowanie egzekucyjne

1. Doręczenia elektroniczne w postępowaniu prowadzonym przez komornika sądowego

W dotychczasowym brzmieniu art. 155 ust. 8 u.d.e. brak było jednoznacznego odniesienia do postępowań prowadzonych przez komorników sądowych. Delegacja ustawowa uprawniała Ministra Sprawiedliwości do określenia terminów wdrażania doręczeń elektronicznych jedynie w odniesieniu do sądów. W praktyce Minister przyjął, że jego kompetencje obejmują również komorników na podstawie art. 155 ust. 7 u.d.e. Zmiana usuwa tę wątpliwość interpretacyjną, zapewniając spójność systemową i jednoznaczne objęcie komorników zakresem delegacji ustawowej, bez ingerencji w pozostałe elementy przepisu.

2. System teleinformatyczny do obsługi postępowań egzekucyjnych i elektronicznych akt egzekucyjnych

Jednym z głównych założeń ustawodawcy było, aby w postępowaniu egzekucyjnym trwale wykorzystywać system teleinformatyczny, w którym wszelkie pisma, zarówno te w formie elektronicznej, jak i większość dokumentów wnoszonych ciągle drogą tradycyjną, podlegały następnie przetworzeniu na postać elektroniczną, tworząc jako całość elektroniczne akta sprawy. Przepisy dotyczące funkcjonowania systemu znalazły się w Kodeksie postępowania cywilnego, natomiast dotyczące utworzenia, przechowywania i udostępniania elektronicznych

akt egzekucyjnych w przepisach ustawy o komornikach sądowych. Stąd potrzeba zmian kompleksowych, w tym ustawy o komornikach sądowych. Zgodnie z art. 760 § 2 k.p.c., w przypadku gdy zachodzi potrzeba wysłuchania strony, wysłuchanie odbywa się, stosownie do okoliczności, przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony albo przez oświadczenie strony złożone na piśmie lub za pośrednictwem systemu teleinformatycznego; natomiast w myśl art. 761¹ § 2² k.p.c. jeżeli pozyskanie informacji, o których mowa w § 1¹, jest możliwe za pośrednictwem systemów teleinformatycznych funkcjonujących na podstawie przepisów odrębnych, komornik korzysta z tych systemów z wyłączeniem innych form komunikacji – na zasadach określonych w tych przepisach. Zgodnie z art. 155 ust. 1–3 u.k.s. dla każdej sprawy z zakresu, o którym mowa w art. 3 ust. 3, komornik tworzy odrębne akta. Akta te są prowadzone i przechowywane w postaci elektronicznej. Komornik zapewnia uczestnikom postępowania dostęp do akt w kancelarii oraz za pośrednictwem kont w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 158 ust. 1 u.k.s.

System teleinformatyczny służący do tworzenia, prowadzenia, przechowywania i udostępniania akt egzekucyjnych nie został dotąd przez Ministra Sprawiedliwości utworzony. Ustawodawca wskazał, że jeżeli po dniu 31 grudnia 2020 r. prowadzenie, przechowywanie, przetwarzanie i udostępnianie w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 158 ust. 1 u.k.s., akt spraw komorniczych oraz urządzeń ewidencyjnych napotka trudne do przewyciężenia przeszkody, komornik wytwarza, przetwarza, przechowuje i udostępnia tę dokumentację z pominięciem systemu teleinformatycznego. Przyjąć należy, że „trudnymi do przewyciężenia przeszkodami” w prowadzeniu, przechowywaniu, przetwarzaniu i udostępnianiu akt (urządzeń ewidencyjnych) w systemie teleinformatycznym jest brak tego systemu. W takiej zaś sytuacji, zgodnie z art. 295 ust. 2 u.k.s., komornik wytwarza, przetwarza, przechowuje i udostępnia tę dokumentację z pominięciem systemu teleinformatycznego. Przepis art. 295 u.k.s. stanowił pierwotnie, że do dnia 31 grudnia 2020 r. dokumentacja, o której mowa w art. 155 ust. 1 u.k.s. (akta egzekucyjne) i art. 156 u.k.s. (urządzenia ewidencyjne), może być również tworzona, przetwarzana, przechowywana i udostępniana w postaci dotychczasowej (t.j. papierowej). Takie rozwiązanie podyktowane było założeniem ustawodawcy, że system informatyczny, o którym mowa w art. 158 u.k.s., nieistniejący w chwili wejścia w życie ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, zostanie przez Ministra Sprawiedliwości utworzony do końca 2020 r. Jednak tak się nie stało, ponieważ ustawą z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r., poz. 1090) zmieniono (z dniem 19 czerwca 2021 r.) przepis art. 295 u.k.s. nadając mu brzmienie: „Po dniu 31 grudnia 2020 r. dopuszczalne jest

dalsze przetwarzanie, przechowywanie i udostępnianie dokumentacji, o której mowa w art. 156 ust. 1 i art. 156, w postaci dotychczasowej, o ile została ona w tej postaci wytworzona. Jeżeli po dniu 31 grudnia 2020 r. prowadzenie, przechowywanie, przetwarzanie i udostępnianie w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 158 ust. 1, akt spraw komorniczych oraz urządzeń ewidencyjnych napotka trudne do przewyciężenia przeszkody, komornik wytwarza, przetwarza, przechowuje i udostępnia tę dokumentację z pominięciem systemu teleinformatycznego.” Z treści tego przepisu wynika więc, że okres dalszego prowadzenia akt wytworzonych w dotychczasowej formie został przedłużony bezterminowo.

Zmiana art. 158 u.k.s. polegałaby na powierzeniu utworzenia systemu teleinformatycznego do obsługi postępowania egzekucyjnego Krajowej Radzie Komorniczej. Wraz z systemem Krajowa Rada Komornicza wytwarza środowisko dla elektronicznych akt egzekucyjnych. W celu skonkretyzowania przepisów konieczne jest wydanie rozporządzeń wykonawczych. Uruchomienie systemu ma zapewnić bezpieczeństwo zgromadzonym w nim danym i uniemożliwić dostęp do nich osobom postronnym, z jednoczesnym dostępem do akt egzekucyjnych przez sądy na potrzeby rozpoznawanych skarg, nadzoru i innych spraw. Jednocześnie prowadzenie akt egzekucyjnych w systemie teleinformatycznym zapewnić ma możliwość wglądu do tych akt stronom postępowania, co będzie stanowić pełną realizację prawa do sądu i znacznie ułatwić obronę praw stron postępowania.

Powierzenie Krajowej Radzie Komorniczej opracowania i wdrożenia systemu teleinformatycznego do obsługi postępowania egzekucyjnego wymagałoby dalszej interwencji ustawodawcy w zakresie doprecyzowania kompetencji samorządu zawodowego oraz wyraźnego wskazania źródeł finansowania, zasad nadzoru nad projektem i odpowiedzialności za bezpieczeństwo i integralność danych przetwarzanych w systemie. Kwestie te pozostają poza zakresem przedmiotowym projektu.

Zmiana art. 797 k.p.c. dotyczyłaby jedynie spraw wnoszonych do komorników sądowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w którym brak jest możliwości, wraz ze skierowaniem wniosku egzekucyjnego, załączenia odpowiedniego umocowania dla pełnomocnika wnoszącego pismo. Obecnie wniosek o wszczęcie egzekucji sądowej przesłany do komornika za pośrednictwem systemu teleinformatycznego zawiera w lewym górnym rogu oświadczenie osoby składającej, w którym pełnomocnicy każdorazowo powołują się na istniejące pełnomocnictwo wraz ze wskazaniem jego daty i osób, które je udzieliły (jeżeli jest to pełnomocnictwo z notarialnie poświadczonym podpisem, wskazywany jest dodatkowo notariusz i sygnatura poświadczenia). Taki sposób pozwolił na przyspieszenie całego postępowania egzekucyjnego, w tym wszczęcia egzekucji przez komornika sądowego, bez

zbędnego wzywania osób wnoszących pismo za pośrednictwem systemu teleinformatycznego o wykazanie umocowania tej osoby do wszczęcia postępowania egzekucyjnego w imieniu wierzyciela. Kolejne wnioski w sprawie wymagałyby także przedłożenia odpowiednich dokumentów wykazujących pełnomocnictwo osoby wnoszącej pisma, co wiązałoby się z tym, że wnioski te przesyłane byłyby już do komornika sądowego w formie tradycyjnej.

Jednocześnie w późniejszych projektach zmian Kodeksu postępowania cywilnego znalazły się zmiany przepisów art. 879², art. 879³, art. 879⁶, art. 986², art. 986³ § 1 oraz art. 986⁷ § 1¹ k.p.c. dotyczące sprzedaży ruchomości i nieruchomości w drodze elektronicznej. Niemniej jednak dostrzeżono kolejne luki, które wymagają doprecyzowania.

Przepisy dotyczące licytacji nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej zawierają odmienne rozwiązania co do terminu (chwili) zakończenia przetargu, co rodzi trudności dla ustalenia terminu przejęcia nieruchomości na własność przez osoby wskazane w przepisach. W związku z tym należało w sposób precyzyjny określić przedmiotowy termin. Zaproponowano rozwiązanie tożsame z regulacją dotyczącą licytacji ruchomości.

V. Wnoszenie pism procesowych oraz doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w postępowaniu upadłościowym i restrukturyzacyjnym

1. Cel regulacji

Celem projektowanych zmian ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 614) oraz ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1428 z późn. zm.) jest wprowadzenie zmian w przepisach regulujących postępowanie upadłościowe i restrukturyzacyjne prowadzone za pośrednictwem systemu do obsługi postępowania sądowego – Krajowy Rejestr Zadłużonych. Po ponad czterech latach od uruchomienia tego systemu teleinformatycznego możliwe jest sformułowanie wniosków w zakresie jego funkcjonowania w obrocie prawnym, w szczególności dotyczących regulujących go przepisów postępowania.

Projektowane zmiany dotyczą zagadnień, które budziły wątpliwości interpretacyjne w praktyce ich stosowania. Zmiany dotyczą przede wszystkim regulacji związanej z wnoszeniem pism procesowych oraz doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Przepisy zarówno Prawa upadłościowego, jak i Prawa restrukturyzacyjnego przewidują obligatoryjność w zakresie stosowania systemu teleinformatycznego przy wnoszeniu pism procesowych oraz doręczeniach elektronicznych. Od tej reguły przewidziane są nieliczne wyjątki o charakterze podmiotowym i przedmiotowym. Wyjątki o charakterze podmiotowym wskazują określoną przez ustawodawcę grupę podmiotów, która jest zwolniona z obligatoryjnego korzystania z

systemu teleinformatycznego, z uwagi na niskie kompetencje cyfrowe. Regulacja dotycząca tzw. podmiotów wykluczonych cyfrowo wpływa bezpośrednio na dostęp określonych uczestników postępowania do wymiaru sprawiedliwości. Grupy podmiotów, które nie zostały uwzględnione w wyłączeniu podmiotowym, a które nie posiadają kompetencji cyfrowych, pozwalających im na korzystanie z systemu teleinformatycznego, mierzą się z barierą technologiczną w zakresie wykonywania swoich podstawowych praw procesowych – wnoszenia pism lub uzyskiwania dostępu do akt. Konieczne jest zatem regularne kontrolowanie praktycznego stosowania tych przepisów i ich ewentualne dostosowywanie do potrzeb konkretnych grup społecznych.

Jednocześnie przepisy regulujące tak podstawową kwestię jak wnoszenie pism procesowych i doręczenia nie powinny budzić wątpliwości interpretacyjnych, które mogłyby wpłynąć na pewność prawa.

2. Zakres regulacji

2.1. Artykuł 216a ust. 1e pr. up. oraz art. 196a ust. 6 pr. restr.

Zgodnie z art. 216a ust. 1b–1c pr. up. (także art. 196a ust. 3–4 pr. restr.) do pisma procesowego wnoszonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe dołącza się załączniki w postaci elektronicznej.

Jeżeli załączane dokumenty zostały sporządzone w formie papierowej, do pisma dołącza się:

- 1) poświadczone elektronicznie odpisy dokumentów;
- 2) elektroniczne kopie dokumentów.

W tym przypadku, gdy dołącza się elektroniczne kopie dokumentów, oryginał dokumentów albo jego odpis poświadczony za zgodność z oryginałem zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego składa się w sądzie upadłościowym bez wezwania w terminie 3 dni od dnia wniesienia pisma. Przepis art. 130 § 2 k.p.c. stosuje się odpowiednio (art. 216a ust. 1e pr. up., art. 196a ust. 6 pr. restr. – odpowiednio w sądzie restrukturyzacyjnym).

Przepisy te powodują liczne wątpliwości interpretacyjne w zakresie, w jakim pismo nie jest adresowane do sądu, a do podmiotu prowadzącego akta postępowania, jak np. syndyk lub nadzorca sądowy. W takiej sytuacji powstaje pytanie, czy tę normę należy interpretować literalnie i kierować oryginały dokumentów albo poświadczone odpisy do sądu, pomimo że nie jest ani adresatem pisma, ani nie ma dostępu do akt postępowania.

Mimo dominującego stanowiska doktryny, że normę tę należy interpretować celowościowo i przyjąć, iż dokument powinien w terminie 3 dni zostać złożony do adresata danego pisma, tj. sądu upadłościowego, sądu restrukturyzacyjnego lub pozasądowego organu postępowania, pojawiają się rozbieżności w jej stosowaniu, w tym orzeczenia uznające jedynie literalną wykładnię tych przepisów. Konieczne jest zatem sprecyzowanie przepisów, tak by odpowiadały one potrzebom postępowania i były zgodne z celem danej normy prawnej. Nałożenie obowiązku złożenia oryginału dokumentu albo poświadczanego odpisu podyktowane było możliwością weryfikacji przez adresata danego pisma procesowego autentyczności danego dokumentu. W przypadku, gdy dane pismo procesowe jest kierowane do pozasądowego organu postępowania, pozbawione celu jest składanie oryginału pisma albo poświadczanego odpisu do sądu. Zasadne jest zatem sprecyzowanie obecnego brzmienia art. 216a ust. 1e pr. up. oraz art. 196a ust. 6 pr. restr., by wprost wskazywały na konieczność złożenia oryginału dokumentu albo poświadczanego odpisu do organu postępowania, do którego wniesiono pismo.

2.2. Artykuł 216aa pr. up. oraz art. 196b pr. restr.

Obecna regulacja dotycząca podmiotów wykluczonych cyfrowo budzi liczne spory interpretacyjne. Regulacja Prawa upadłościowego i Prawa restrukturyzacyjnego przewiduje obowiązek elektronicznego wnoszenia pism i dokumentów wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe z wykorzystaniem udostępnianych w tym systemie formularzy. Od tej zasady zostały przewidziane nieliczne wyjątki określone w art. 216aa pr. up. oraz art. 196b pr. restr. Dodatkowo w art. 491² ust. 3 pr. up. uregulowane zostało odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisu art. 216aa pr. up. do wniosku o ogłoszenie upadłości i innych pism procesowych oraz dokumentów składanych przez dłużnika.

Obecna regulacja jest niespójna aksjologicznie i w rezultacie prowadzi do chaosu organizacyjnego sądów rejonowych oraz innych organów pozasądowych. Z założenia bowiem grupa podmiotów wykluczonych cyfrowo jest niepełna i nie obejmuje wszystkich osób, które będą miały realny problem z obsługą systemu teleinformatycznego – wierzycieli z tytułu nieopłaconych faktur, którzy z uwagi na wiek, zakończenie prowadzenia działalności lub wykształcenie nie mają umiejętności, by skorzystać z systemu lub upadłego „konsumenta” w postępowaniu upadłościowym, który jest osobą nieporadną życiowo, niepotrafiącą korzystać z nowych technologii. Te osoby obecnie są wyłączone z grupy podmiotów wykluczonych

cyfrowo, choć nie budzi wątpliwości, że w praktyce nie będą w stanie korzystać z systemu teleinformatycznego samodzielnie.

Określenie przez ustawodawcę zamkniętego katalogu podmiotów wykluczonych cyfrowo powoduje, że jest on nieelastyczny, a tym samym nie dostosowuje się do różnorodnych stanów faktycznych występujących w praktyce sądowej. Obecne uregulowanie prowadzi do przerzucenia na doradców restrukturyzacyjnych ciężaru komunikacji z uczestnikami postępowania, którzy nie posiadają konta w systemie teleinformatycznym do obsługi postępowania sądowego, oraz obciążenia doradców restrukturyzacyjnych koniecznością instruowania uczestników postępowania w zakresie obsługi systemu Krajowego Rejestru Zadłużonych.

Rozbieżne poglądy doktryny pojawiły się również w zakresie regulacji art. 491² ust. 3 pr. up. Zgodnie z pierwszym poglądem, na podstawie odesłania z art. 491² ust. 3 pr. up. do odpowiedniego stosowania art. 216aa pr. up. dłużnikowi przysługuje uprawnienie do składania pism procesowych oraz dokumentów z pominięciem systemu teleinformatycznego tylko w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości konsumenckiej (np. D. Dworżański, J. Zin, *Wykluczenie cyfrowe uczestnika postępowania upadłościowego i restrukturyzacyjnego – zagadnienia praktyczne*, „Doradca Restrukturyzacyjny” nr 2/2024, s. 78; I. Gil, J. Gołaczyński, Ł. Goździaszek, K. Rogala, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Zadłużonych. Komentarz.*, Legalis 2023, kom. do art. 19, uw. 148 i tam cyt. literatura). Po ogłoszeniu upadłości, w tzw. właściwym postępowaniu upadłościowym upadły traci przymiot podmiotu wykluczonego cyfrowo. Stanowisko to było argumentowane przede wszystkim wykładnią językową (ustawodawca wskazał na osobę dłużnika, a nie upadłego) oraz wykładnią systemową (umieszczenie normy w ramach ustępu 3 dotyczącego postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości).

Pogląd odmienny zakładał, że odesłanie z art. 491² ust. 3 pr. up. ma zastosowanie zarówno do postępowania o ogłoszenie upadłości konsumenckiej, jak i do właściwego postępowania upadłościowego (P. Wołowski, *Uprawnienie dłużnika do składania pism procesowych oraz dokumentów z pominięciem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe w postępowaniu upadłościowym prowadzonym wobec osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej*, „Krytyka Prawa” nr 4/2023, s. 41). Argumentacja ta również opiera się na wykładni językowej, wskazując, że pojęcie dłużnika zawiera w sobie również upadłego oraz na krytyce wykładni systemowej, opierającej się na minikontekście. Ponadto w ocenie autora poglądu tylko taka interpretacja przepisów prowadzi w tym wypadku do zgodności z przepisami konstytucyjnymi.

Tak duża rozbieżność w zakresie interpretacji normy prawnej, która stanowi podstawę określenia reguł wnoszenia pism procesowych przez uczestnika, wymaga podjęcia działań przez ustawodawcę, by zapewnić wszystkim uczestnikom postępowania pewność prawa i nie narażać ich na konsekwencje odmiennej interpretacji normy prawnej przez organy stosujące prawo.

Obecnie przyjęcie pierwszego poglądu, tj. że dłużnik jest podmiotem wykluczonym cyfrowo jedynie do momentu ogłoszenia upadłości, jest niespójne aksjologicznie. Nieracjonalne jest uznanie, że dany uczestnik niejako nabywa wraz z rozstrzygnięciem sądu kompetencje do korzystania z systemu teleinformatycznego i przestaje być podmiotem wykluczonym cyfrowo.

Projektowana zmiana ma na celu odmienne określenie podmiotów wykluczonych cyfrowo w postępowaniu upadłościowym i restrukturyzacyjnym. Do grupy tej należą osoby fizyczne, które nie prowadzą działalności gospodarczej. Grupa ta obejmie zatem, co do zasady, dotychczasowe podmioty wykluczone cyfrowo, tj. m.in. wierzycieli pracowniczych, wierzycieli alimentacyjnych. Jednocześnie obejmie również osoby fizyczne, nieprowadzące działalności gospodarczej, które ubiegają się o ogłoszenie upadłości konsumenckiej oraz wobec których ogłoszona została upadłość.

Osoby fizyczne, które prowadzą działalność gospodarczą, będą dalej obciążone obowiązkiem korzystania z systemu teleinformatycznego do obsługi postępowania sądowego. Jest to spójne z powszechnym założeniem ustawodawcy, że osoby prowadzące działalność gospodarczą obciążone są wyższymi standardami w zakresie znajomości prawa oraz korzystania z rozwiązań informatycznych.

Wątpliwości pojawiły się również w zakresie stosowania przepisów wnoszenia pism procesowych z pominięciem systemu teleinformatycznego przez podmioty wykluczone cyfrowo do pełnomocników tych podmiotów.

W literaturze przedmiotu pojawił się pogląd, że na podstawie art. 216aa pr. up. (art. 196b pr. restr.) zawodowy pełnomocnik nie ma prawa do wniesienia pisma procesowego mocodawcy z pominięciem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowania sądowe (D. Dworzański, J. Zin, *Wykluczenie cyfrowe uczestnika postępowania upadłościowego i restrukturyzacyjnego – zagadnienia praktyczne*, „Doradca Restrukturyzacyjny” nr 2/2024, s. 77–78). Pogląd ten opiera się na założeniu, że pełnomocnik zawodowy nie jest podmiotem wykluczonym cyfrowo, ponieważ nie został wprost wskazany przez ustawodawcę w art. 216aa pr. up. (art. 196b pr. restr.).

Zgodnie natomiast z poglądem odmiennym, z uwagi na zastosowanie art. 86 k.p.c. i wynikającej z niego konstrukcji normatywnej pełnomocnictwa procesowego, pełnomocnik procesowy korzysta z tych samych uprawnień, co reprezentowany przez niego uczestnik postępowania, z uwagi na brak normy szczególnej wyłączającej zastosowanie przepisów dotyczących podmiotów wykluczonych cyfrowo do podmiotów, które reprezentowane są przez zawodowego pełnomocnika (I. Gil, J. Gołaczyński, Ł. Goździaszek, K. Rogala, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Zadłużonych. Komentarz.*, Legalis 2023, kom. do zmian z pkt 60, uw. 148 oraz P. Wołowski, *Czy profesjonalny pełnomocnik reprezentujący dłużnika może złożyć w jego imieniu i na jego rzecz wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej z pominięciem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe?*, Monitor Prawniczy, nr 21/2022, s. 1056–1062).

Rozbieżności interpretacyjne w zakresie stosowania omawianych przepisów do pełnomocników zawodowych powinny znaleźć odzwierciedlenie w zmianie przepisów poprzez uregulowanie jednoznacznego wyłączenia stosowania przepisów dotyczących podmiotów wykluczonych cyfrowo do podmiotów reprezentowanych przez zawodowych pełnomocników. Pełnomocnicy zawodowi powinni być objęci obowiązkiem działania za pośrednictwem systemu teleinformatycznego bez względu na to, jaki podmiot reprezentują. Wynika to z ogólnych wyższych standardów, jakich oczekuje się od podmiotów zawodowych. Jest to również zbieżne z przyjętymi regulacjami w innych postępowaniach m.in. w przepisach dotyczących doręczeń elektronicznych za pośrednictwem portalu informacyjnego w postępowaniu cywilnym (art. 131^{1a} k.p.c.).

Z uwagi na przewidywane przez projekt uchylenie art. 130 § 6 k.p.c. konieczne stało się uchylenie art. 216aa ust. 5 pr. up. oraz art. 196b ust. 5 pr. restr., który przewidywał odpowiednie stosowanie art. 130 § 6 k.p.c. do podmiotów wykluczonych cyfrowo, którzy skorzystali z fakultatywnej możliwości wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe.

2.3. Artykuł 491² ust. 3 pr. up.

Z uwagi na zmianę art. 216aa pr. up. konieczna stała się modyfikacja art. 491² ust. 3 pr. up. i wyeliminowanie odesłania do odpowiedniego stosowania tego przepisu.

Rekomenduje się też modyfikację art. 219 ust. 1 pr. up. i ustalenie nowego brzmienia. Zmiana ta prowadzi do wyeliminowania obowiązku uzasadniania z urzędu postanowień i zarządzeń wydawanych na posiedzeniu niejawnym, gdy przysługuje na nie środek zaskarżenia. Obecne brzmienie art. 219 ust. 1 pr. up. powoduje znaczne obciążenie po stronie sędziów

sądów upadłościowych, którzy często celowo unikają wydawania orzeczeń na posiedzeniach niejawnych, by nie doszło do aktualizacji obowiązku sporządzenia uzasadnienia.

Stoi to w sprzeczności z regulacją Prawa upadłościowego, która często uznaje wydawanie orzeczeń na posiedzeniach niejawnych jako rozwiązanie bazowe, mające na względzie ekonomikę czasową postępowania. Przykładem jest regulacja art. 491¹⁴ ust. 4 pr. up., zgodnie z którą sąd ustala plan spłaty wierzycieli albo w przypadku, o którym mowa w art. 491¹⁶ ust. 1 lub 2a, umarza zobowiązania upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowo umarza zobowiązania upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli albo wydaje postanowienie, o którym mowa w art. 491^{14a} ust. 1, po przeprowadzeniu rozprawy, jeżeli upadły, syndyk lub wierzyciel złożył wniosek o przeprowadzenie rozprawy.

Wydanie postanowienia w przedmiocie planu spłat powinno następować zatem co do zasady na posiedzeniu niejawnym, jeżeli nie wnioskuje o to uczestnicy postępowania lub syndyk, co jednak wiązać się będzie po stronie sądu upadłościowego z obowiązkiem uzasadnienia postanowienia z urzędu.